

NA-169

Workshop Report

**Identification of Problems and Constraints to
Environmental/Conservation Education
At School Level**

Held on 1st December 1989
At the NARESA Auditorium

Organized by

NATURAL RESOURCES, ENERGY & SCIENCE AUTHORITY
47/5, Maitland Place, Colombo 7

and

MARCH FOR CONSERVATION
University of Colombo, Colombo 3

රසායන විද්‍යා
සංරක්ෂණ

NA-169

NA 109

CONTENTS

	Page
I WORKSHOP REPORT	
- Introduction to the Workshop and Summary of Discussions	1
- Recommendations	6
- Conclusions and Acknowledgements	9
II ANNEXES	
(A) Workshop Agenda	10
(B) Introductory Remarks by Dr R.P. Jayewardene	12
(C) Welcome Address by Mr L.C.A. de S. Wijesinghe	13
(D) Keynote Address by Dr S.W. Kotagama	16
(E) Objectives and Introduction to the Workshop by Dr R.P. Subasinghe	22
(F) Curriculum Objectives by Mr J.P. Herath	24
(G) List of Participants	31

Workshop Report

I INTRODUCTION

At present, environmental education forms an important component of the school curriculum. It is imparted to the student from year one to five through an integrated curriculum referred to as environmental studies and through 'introductory science' which commences from year four.

At the secondary school level, from years six to eleven, environmental education is incorporated into the respective syllabi of science, social studies, health and even art, to provide a multidisciplinary approach. In the 'A' Level classes, it is included in the syllabus of the students of biology.

However, even with this increase in importance of environmental education in the formal education system, it is apparent that students' knowledge and attitudes with regard to environmental issues do not appear to match up to the expectations of the education system.

Therefore, a workshop to identify Problems and Constraints to Effective Dissemination of Environmental/Conservation Education at School Level was jointly organized by the Natural Resources, Energy and Science Authority (NARESA) and March for Conservation (MFC), a non-governmental organization, in consultation with the National Institute of Education (NIE). It was held on 1st December 1989 at the NARESA Auditorium. This workshop is the first of several workshops proposed to be held islandwide at provincial level. Around forty teachers from schools in the Colomno, Gampaha and Kalutara districts in the Western Province and from Environmental Field Stations islandwide participated at this workshop.

The aims of the workshop were (1) to assess the level of environmental education at school level in the Western Province (2) to identify the problems and constraints encountered by teachers barring effective teaching of conservation/environmental education in schools and to identify remedial measures as perceived by them and (3) to finally provide material to prepare a set of recommendations to upgrade environmental education in Sri Lankan schools.

An interesting feature of this workshop was that the teachers themselves were given the opportunity of stating the problems and constraints they faced in teaching the subject and to suggest remedial measures which could be implemented by them or by other organizations.

Session I of the workshop was chaired by Dr R.P. Jayewardene, Director General of NARESA. The welcome address was delivered by Mr L.C.A. de S. Wijesinghe, Additional Director General, NARESA, who stated that effective environmental education in Sri Lankan schools was very necessary, especially at a time where there was an increase in unplanned exploitation of the country's natural resources.

The keynote address on 'Experiences in Effective Environmental Education' was delivered by Dr S.W. Kotagama, Director, Department of Wild Life Conservation, who has been a keen environmental educationist during the past decade. He stressed that an important quality needed for a teacher of environmental/conservation education was the ability to learn while teaching. He also said that a student should first learn from the environment, then learn about the environment and at the tertiary stage learn for the environment. He added that students should be allowed to learn by themselves with guidance from the teachers and he finally pledged the support of the Wild Life Department towards environmental education in this country.

In his introductory speech, Dr R.P. Subasinghe, Co-ordinator, March for Conservation briefed the teachers on the objectives of the workshop. He said that most students in this country did not appear to have the correct perceptions about environmental issues and added that it was the duty of the teachers to evoke an interest in the students towards environmental conservation. He urged the teachers to take this opportunity to state their problems and constraints with respect to dissemination of environmental/conservation education and to suggest remedial measures which could form the basis of a set of recommendations to upgrade environmental education in Sri Lankan schools.

Next Mr J.P. Herath, Director, Science and Maths project, of the National Institute of Education, stated his ideas on the objectives of including environmental education in the school curriculum. He said that the environment was an integral part of any individual, strongly influencing his physical and social well-being. He added that the objective of environmental

education was to build up an ability for decision making and attitude building, enabling the student to become a responsible citizen of the future, sensitive to issues connected to his physical and social environment. He also added that giving knowledge alone to students was not enough. Although it was adequate to produce learned and capable individuals, instilling the correct attitudes was essential to produce an 'active individual' who would utilize his knowledge and capabilities to be of use to society.

Session II was chaired by Dr R.P. Subasinghe. During this session participants formed 3 discussion groups. Mrs Amodha Ratnayake, Mrs Shanaz Preena, and Dr (Miss) Thusita Peiris presided over the three groups respectively, to guide the discussions, which were structured on the following lines:

1. evaluation of whether the curriculum objectives are fulfilled in schools at present in respect to this subject
2. discussion of teaching methods currently practiced in the participants' schools with regard to environmental education
3. identification of problems and constraints that the teachers encounter, preventing effective dissemination of environmental education to students
4. suggestion of remedial measures to solve these problems, including identification of possible contribution by teachers/schools, the Education Department and other conservation organization/institution etc. to upgrade environmental education in schools
5. identification of equipment, teaching material and training needs for teachers for successful dissemination of environmental education

The officials from the NIE, joined in the group discussions.

Session III was also chaired by Dr R.P. Subasinghe. The participants, discussion group leaders and panelists assembled together and the important points discussed by the groups were presented by a member of each group.

The submissions made by the teachers, indicated that most problems listed were common to all and that curriculum objectives in including environmental education as a subject in the formal education system are not fulfilled as a result of these problems. It was also noted that organizations involved with environmental conservation could in many ways, such as by providing literature and equipment, contribute to upgrading environmental education in schools.

Dr Kotagama, summing up the submissions of the three discussion groups stressed that it was important to identify the intensity and type of training required by the teachers, to draw up an effective teacher training programme. It was also noted that although books, periodicals etc. pertaining to environmental studies had been sent to schools by the Education Department, these had not in most cases reached the students and teachers as desired. He also added that several booklets and paper articles on the fauna and flora of Sri Lanka suitable for students had been published by him as well as others.

Finally Dr Subasinghe thanked the institutions and individuals who had helped to organize the workshop, the participants and the panelists, for their contribution towards making this workshop a success.

A Wild Life film was also shown to the participants during the day's proceedings.

II SUMMARY OF DISCUSSIONS FROM SUBMISSIONS MADE BY THE THREE GROUPS

(A) The following methods were identified as being used currently, by teachers in schools for environmental/conservation education:

- (1) Face to face teaching
- (2) Collection of information by students individually or in groups

- (3) Preparation of reports (group work) and carrying out assignments (singly or in groups) by students
- (4) Discussion of environmental issues heard and seen respectively over radio and TV, in class, by teacher and students
- (5) Organization of projects connected to conservation/environmental studies, for students
- (6) Use of audio-visual material (when available) by teachers
- (7) Encouragement of students to apply environmental knowledge gained by them in the home environment, in class
- (8) Organization of field visits and observations for students
- (9) Organization of exhibitions and debates based on the environmental/conservation theme
- (10) Formation of conservation groups in schools
- (11) Organization of lectures for students by those competent on environmental topics

Of note was that the method mainly used by a majority of teachers is face to face teaching. All the methods listed above were never used collectively in any school and different methods were used in different schools.

(B) Problems encountered by teachers were identified as :

- (1) The lack of financial resources in most schools to provide material and space for teaching the subject effectively. eg. (a) lack of audio-visual equipment and material (b) over crowding of classrooms
- (2) A dearth of motivated personnel for teaching the subject

- (3) The non availability of sufficient up to date reading material on the subject for teachers and sents
- (4) Non-allocation of sufficient time in the syllabus for the various themes comprising environmental studies.
- (5) Attitude building is made difficult (a) when teaching environmental studies as an exam oriented subject (b) when confronted with an exam oriented education system (eg. The syllabus for all subjects, especially for grade 9 is too wide to enable teaching of environmental education in-depth). Organizing extra curricular activities connected with environmental education is hampered due to students' attendance of tuition classes.
- (6) Environmental studies being taught under different subjects leading to a lack of co-ordination (Eg: repetition of the same subject matter by different teachers dealing with the different subjects).
- (7) Social problems affecting students' attitudes and parental interference in school affairs.
- (8) Low priority given to agricultural studies in schools, thus creating less interest for environmental issues among students.

All three groups agreed that the present standard of environmental education in schools, falls short of achieving the curriculum objectives, due to the above mentioned problems and constraints faced by teachers.

III RECOMMENDATIONS

(A) Suggested remedial measures by teachers/schools:

- (1) Environmental groups (eg. nature clubs) should be organized in schools.

- (2) Activities such as conservation flag days, poster, art, school garden and drama competitions and debates on environmental/conservation themes should be organized in schools for the students. This would help in attitude building of students.
- (4) Motivated teachers should be assigned for teaching this subject
- (5) Teachers should behave in an exemplary manner with regard to environmental matters
- (6) A conservation movement on similar lines to the scout movement should be organized for school children
- (7) Field visits, and projects involving field work should be included as a practical component of the subject
- (8) Notice boards could be put up in schools to display environmental news items.
- (9) Audio visual material, posters etc. should be used when ever possible when teaching the subject.
- (10) Greater rapport and collaboration should be developed between schools and conservation organizations.

(B) The following contributions by the Education Department were suggested:

- (1) Environmental/conservation education should be deviated away from being an academic exercise
- (2) Conservation concepts should be introduced at the primary stage to students through the subject 'introductory science'

- (3) The amount of time allocated for the various themes on environmental studies should be increased.
 - (4) Environmental studies should be taught under a separate subject and not as a component of several, as at present, for greater impact of the subject on students
 - (5) Consistency of ideals and goals by The Education Department with regard to the syllabus is required
 - (6) Schools' Field Centres for environmental work should be improved in order to provide students the opportunity to carry out field projects.
- (C) Suggested contributions by conservation organizations, others etc. were as follows:
- (1) Teacher training courses and workshops etc. should be provided to improve teaching skills in environmental education.
 - (2) Audio-visual equipment and material on environmental issues (eg: mobile video film units) should be provided at least at cluster school level
 - (3) Posters and literature on up to date environmental/conservation issues should be circulated to schools regularly
 - (4) Advice and help should be made available to teachers and students to organize competitions and exhibitions on environmental issues and to set up nature clubs etc. at school level.
 - (5) Educational films concerned with environmental/conservation issues should be telecast more often on the national television

IV CONCLUSIONS

This workshop has provided an insight into the present level of environmental education in Sri Lankan schools, its shortcomings and possible remedies for improvement, as seen by the teachers themselves. Of importance was the opportunity it provided for the exchange of ideas between the different groups directly concerned with formal and nonformal environmental education such as teachers and officers of the Ministry of Education, as well as with other organizations involved in different aspects of environmental conservation in this country. It also enabled the identification of the nature and extent of the contribution that each of these groups could make towards upgrading the conservation/environmental education in Sri Lankan schools to desired levels.

V ACKNOWLEDGEMENTS

The concept of the workshop was originally forwarded to NARESA by March for Conservation, an institution which has been in the forefront of conservation education in this country, especially at school level.

The structure of the workshop was formulated on the basis of preliminary discussions between NARESA, MfC and the NIE and from the response received from a questionnaire circulated to selected schools in the western province by NARESA.

This workshop was sponsored by USAID under a grant to NARESA for preparation of a natural resources profile for Sri Lanka.

J.D.S. Dela
Scientific Officer
NARESA

1.00 p.m. : Group discussion (contd.)
පද්ධත සාකච්ඡාව

3.00 p.m. : T E A
හේ විවේචනය

SESSION III - Chairman - Dr R. Subasinghe

3.30 p.m. : Submission by group leaders and final discussion
කණ්ඩායම් නායකයන්ගේ ඉදිරිපත් කිරීම් හා
අවසාන සාකච්ඡාව

INTRODUCTORY REMARKS**Dr R. P. Jayewardene****(Director General, Natural Resources, Energy &
Science Authority)**

We have come here today to take part in the workshop on Problems and Constraints in Conservation Education at School Level. NARESA has been interested in science education and we have a special committee that deals with the problems of science education and the methods of helping the schools and teachers to give the children a better science education. This is a new area. The area of conservation has become a global problem and in Sri Lanka a very acute one. It is necessary to make the children aware of the problems where conservation is necessary both for plants and animals, soil, and many other aspects too. Without going on too long about this, I have to announce a change in the programme. As Dr Kotagama has to leave soon, before Mr Wijesinghe welcomes you, I will call on Dr Kotagama to make his presentation.

WELCOME ADDRESS

Mr L.C.A. de S. Wijesinghe
(Additional Director General, Natural Resources Energy &
Science Authority)

Dr R.P. Jayewardene, Director General NARESA; Dr R. Subasinghe, Co-ordinator, March for Conservation; distinguished invitees and participants, it is my pleasure to welcome all of you to this workshop on "Problems and Constraints in Conservation Education at School Level." This workshop is being organized by a government institution, that is the Natural Resources, Energy & Science Authority, or NARESA, in collaboration with a non-governmental institution that has been in the forefront in environmental activities over the past few years, namely, March for Conservation. We are also assisted in this workshop by the Ministry of Education in the person of Mr J.P. Herath, Director Science and Mathematics at the National Institute of Education, together with his two assistants Mr A.D. Fernando and Mr Gauthamadasa. Finally, in these difficult times, we would not have been able to have this workshop in December if not for the fact that we were provided some modest financial assistance by USAID, and we are grateful to USAID for their help. We also invited to this workshop the representative of NORAD because we are aware that NORAD has been, and is continuing to be, very interested in matters concerning the environment. Some of us have seen that monumental book on "Our Common Future" which was a report by an eminent group headed by a former Prime Minister of Norway, and it deals with matters pertaining to development and the environment.

I will not speak about the aims and objectives of this workshop in these introductory remarks because already Dr Kotagama has told you quite a lot about it and I will be followed by two speakers who will be much more competent and much better able to tell you about the aims and objectives, namely, Dr Subasinghe and Mr J.P. Herath. But I would like just to reflect on one or two matters pertaining to the environment.

I am a forester by profession, and I recall that in various administrative meetings, district development council meetings, and so forth in the old days, when anyone talked about matters pertaining to conservation, or about the extinction of species, or the destruction of habitats and other similar problems, he was not taken seriously. People who talked about conservation about 20-30 years ago were generally branded as idealists or cranks, as

people who were not interested in practical matters such as finding land for the people, creating jobs, and feeding the people. Today, however, the situation is quite different. Problems of the environment have become global issues today. Scientific evidence that no one can refute has built up showing a serious and continuing degradation of the world environment. Matters pertaining to the environment are not merely discussed at district development level or at governmental level but at intergovernmental level, at the highest fora in the world. The Meeting of Industrialized Nations and the Commonwealth Heads of Government Meetings have discussed and taken resolutions on matters pertaining to the environment. We are referring to matters such as the green house effect, the ozone hole, acid rain, the dumping of toxic wastes in the sea and in the third world countries, and species extinction. Now these are no longer esoteric matters. These are matters that even children of 7, 8 and 9 will read in the newspapers and come to you with questions. As teachers you must be well-informed on these matters.

In Sri Lanka's traditional home gardens and in cultivations around village tanks, even several centuries ago, there was no conflict with the environment. We have had a tradition of living in harmony with the environment. Today, however, we are faced with unprecedented new situations. There is a rapid increase of population, there is a shortage of land (land hunger). Then there is a growing demand for natural resources, timber, fuelwood and so forth. There is a rapid demand for increasing food supplies, and as a result of this we must try to see that the land produces more and more food. This means that we have to use a lot of agrochemicals, and these pollute the environment. Now all these are problems that our ancestors, our forefathers, did not have to face. But today's youth will have to face these challenges. They have to know all about these problems. This is why environmental education is especially important today.

Our country has a rich heritage of plants and animals. There are many different species of plants and animals. With the destruction of their habitats, if we open up more and more land, there is a danger of extinction of these species. Now when we say don't clear these forests, we need to conserve them, sometimes administrators tell us: "You are talking about wanting to save the forests, you want to save the elephants, you want to save the leopards. You want to save wild life but you don't mind the people starving". But then the present day concept of conservation is not that. It is what we refer to as sustainable development; that is, we try to use the resource, we try to use the forest, we try to use the lagoons, estuaries and mangroves, and at the same time try to preserve them. If we utilize a

resource and destroy it, then future generations will have nothing. On the other hand, we have to manage the resource and use it in such a manner that say, from the forest we get timber as well as medicinal products, cane, kitul, and other products of that nature, and at the same time don't destroy the forest. If you go to a mangrove "Kadolana" area you try to preserve the mangroves and at the same time try to increase the productivity of the mangroves and of the fisheries in the estuaries and lagoons. So, by conservation we don't mean that you just build a fence round an area and preserve it, but we mean that you have to study and see how you can use it in such a manner that you will not destroy it.

These are general principles of conservation. In taking up the subject of environmental education in your own areas you will find that there are certain problems specific to your area. In the wet zone there are special problems, in the sea coast areas there are problems of a different kind, and in the dry zone they are again different. So environmental education must be related to the child's environment.

Now we have convened this workshop so that there can be an exchange of ideas. We have the experts, we have the people who have the background knowledge and who have involved themselves in environmental activities over several years. They will speak to you about various concepts, about various matters pertaining to environmental education. Then, you, the teachers, must come up with your problems, with what your needs are, so that there can be an exchange of ideas. As a result of this dialogue, this mixture of ideas; your ideas, your problems, your needs, together with the views of the experts, we will come up with a set of recommendations at the end of the workshop. These recommendations will indicate to NARESA what we can do. They will indicate to March for Conservation and many other non-governmental organizations what they can do, in order to help you in improving environmental education in this country.

Once again let me thank you very much for your presence today and let me hope that you will have a very successful workshop.

පරිසර/සංරක්ෂණ අධ්‍යාපනය පිළිබඳ අත්දැකීම් හා පරමාර්ථ.

අවාර්ථය ඇස්. ධබ්ලිවි. කොටගම

(අධ්‍යාපන වන පීචි. දෙපාර්තමේන්තුව)

ස්තූතියි සභාවහි, සභෝදරවරුනි, මම සිංහලෙන් කතා කරන්නෙහි. කදිසියෙන් යන්න වීම ගැන මම සමාව ඉල්ලනවා. නමුත්, අපහු මම ඒමට බලාපොරොත්තු වෙමු. මෙම සංරක්ෂණ අධ්‍යාපන හේතුව යටතේ අද පැවැත්වෙන වැඩසටහනේ බලාපොරොත්තුව ගැන මුලික වශයෙන් කොයෙක් කොයෙක් අවස්ථාවල මේ පසුගිය වසර දහය තුළ කවා කරල තියෙනවා. කොයෙකුත් අයගත, කොයෙකුත් පුද්ගලයින්, රජයේ අයගත, රජයේ නොවන අයගත, හුඟක් අය, මෙය ක්‍රියාත්මක කිරීමට උත්සාහ කරලා තියෙනවා. නමුත් අපට තම හැකියාවන් ලැබීලා නැහැ අපි බලාපොරොත්තුවන තරමට සංරක්ෂණ කාර්යයන් ඉෂ්ඨ කර ගැනීමට. විශේෂයෙන් සංරක්ෂණ අධ්‍යාපනය ගැන සමහර වෙලාවට අභියාපන වේදීන් සඳහන් කරනවා ඇති මෙය විෂය මාලාවේ අවශ්‍යවෙලා තියෙනවා, එමනිසා අයින් කියන්න දෙයක් නැහැ මේ සාර්ථක වෙනවා කියලා. නමුත් මම දැනලා තියෙනවා පරිසරය කියන විෂයේ තියෙනවා ප්‍රදේශයේ ඉන්න කුරුල්ලන් ගැන අධ්‍යයනයක් කරන්න කියා. නමුත් ඒ එක්කම ලියපු පතපොත මම දැනලා තියෙනවා, තෙත් කලාපයේ වියලිකලාපයේ කුරුල්ලන්ගෙන්, පැලෑටි වලත් නම් ලියලා තියෙනවා. දැන් මෙතනින් මුලික වශයෙන් මම අදහස් කරන්නේ අපි බලාපොරොත්තු වනවා වඩා වෙනස් විදියකින් තමයි අද සංරක්ෂණ අධ්‍යාපනය ක්‍රියාත්මක වන්නේ. අතින් වන සංරක්ෂණ අධ්‍යාපනය ගැන සැහෙන කාලයක් අපි වෙහෙසිලා තියෙනවා. ගුරුවරු එක්ක ක්‍රියා කරන්න. එවිට බොහෝ වෙලාවට කොයෙකුත් ප්‍රශ්න එතුවී තිබෙනවා. දැන් මේ වැඩවුවවෙන් ප්‍රධාන වශයෙන් බලාපොරොත්තු වන්නේ එම ප්‍රශ්න හඳුනාගෙන ඒවාට පිළියම් යොදා ගැනීමට උපාය මාර්ග යොදා ගැනීමයි. රජයේ නොවන අයගතයක් හා නරේසා (NARESA) අයගතය එකතුව, අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තුවේ සහාය ඇතිව මෙම වැඩවුවව සම්බන්ධ කර තිබෙනවා. ඉදිරි කාලයේදී සංරක්ෂණ අධ්‍යාපනව ලැබෙන මුදල් ප්‍රමාණය දැනට වඩා අති විශාල වෙයි. ඒ නිසා එය උපරිම වශයෙන් ප්‍රයෝජනයට ගන්න පුළුවන් විදියට වැඩපිළිවෙලක් සකස් කළ යුතුයි. අතිගතේ අපට මතක ඇති, කෙණ්ඩු මධ්‍යස්ථාන කිහිපයක් 06 ක් පමණ. නමුත් එකක්වත් දැන් ක්‍රියාකාරී නැහැ. මේවා නැවත ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අවශ්‍යතාවක් තියෙනවා. අධ්‍යාපන රටාවේ වැරද්දක් තියෙනවා නම් සිබ බය නැතිව කරුණු ඉදිරිපත් කරන්න. මොකද එක වැදගත් වෙනවා ඉදිරියට අපි මේවාට පිළියම් යොදන්නේ කොහොමද කියා සෙවීමට. මම හිතන්නේ සභාව අධ්‍යයනයේදී ඉදිරියට ඇති ප්‍රධාන දේ තමයි එක එක කාලයට අවශ්‍ය විදියට වෙනස් විෂය මාලාවට වැඩ ක්‍රියාමාර්ගය. මුලික වශයෙන් කුඩා කල අපි දැනුවත්ම කියන්නේ ප්‍රාථමික පන්තියේදී උගන්වන්න එපා. ඉගෙන ගන්න දෙන්න. මේ කියන ප්‍රතිපත්තිය අපි පිලිපදින්න සිතූ. මෙතැනදී ගුරුකවුන්ගේ දැනුවත්කම ඉතාම වැදගත්. දෙවනුව මම විශ්වාස කරනවා ඒ අය සමග ඉගෙන ගන්න ලැස්තිවෙලා ඉන්න සිතූ. ඒ ලක්ෂණ ස්වභාව අධ්‍යයන කරන හෝ උගන්වන සිතූම ගුරුකවුන්ගේ වෙත තිබිය යුතුයි. ඒක 'Learning while teaching' කියන උගන්වන ගමන් ඉගෙන ගැනීමේ ලක්ෂණය තියෙන්න සිතූ. ප්‍රශ්නයක් ඇහුවොත් ශිෂ්‍යයන් පිස් මේක මොකක්ද?, නැත්නම් සර් මේක මොකක්ද?, කියලා, ඒක මම දන්නේ නැහැ කියන එක කොටේ ක්‍රියාමාර්ගය විය යුත්තේ. ඒක මොකක්ද කියලා සොයලා බලමු කියන එක. මේක බොහෝ වෙලාවට සිද්ධ වන්නේ නැහැ. මොකද අතින් විෂයයන්ට අනුකූලව එය දෙස බලන නිසා. එහෙම නැතිව වෙන විදියකට ස්වභාව අධ්‍යයනය ශිෂ්‍යයන්ට ලබා දෙන්න බැහැ. මොකද මම හිතන්නේ නැහැ මෙතනම ගුරුවරයන්ගෙන්, මම ඇතුළුව, ස්වභාවයේ තියෙන හැම දෙයක්ම දන්නවා කියලා.

එතරම් ජීනව ශිෂ්‍යයෙක් ස්වභාවයේ ලක්ෂණ වැදගත් කියන එක පිලි ගන්නවා. ඒ නිසා ඒ විදියෙන් කල්පනා කරලා ටේ වැඩපුවුවෙන් උපරිම ප්‍රයෝජන ලබා ගන්න උත්සාහ කරන්න.

දෙවනුව එම කියන්න ජීන රජයේ නොවන ආයතනයක් තුළින් මෙතෙක් කරපු කාර්යයන් දැන් එම රජයේ ආයතනයක් තුළින් කිරීමට හැකියාවක් තියෙනවා. එම බලාපොරොත්තු වෙනවා මෙම වැඩ පුවුවෙන් ඉදිරිපත් කරන යම් යම් අදහස් එවැනි රජයේ ආයතන තුළින් ඉෂ්ඨ කිරීමට, අවශ්‍ය කරන දේවල් ලබා දීමට. ප්‍රශ්න දරයි කියලා.

එම නිසා පුවුවත් තරම් පුළුල් ලෙස කල්පනා කරන්න. සංරක්ෂණයට, අධ්‍යාපන යට පුදුල් ජීන තරම් තියෙනවා. අපිට රටේ කැබි උනාට පුදුල් දෙන්න ජිනිස්සු ජනෙ තරම් ඉන්නවා. අවශ්‍ය ජීනව දෙයක් සියගොල්ලෝ ඉදිරිපත් කරලා දෙනවාම, එම හිතන්නේ අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තුව විරුද්ධ නොවන විදියට අපි සකස් කරලා ආයතන එහිත් කැමත සියගොල්ලන්ගේ බලාපොරොත්තු ඉෂ්ඨ වන විදියට ක්‍රියාකරන්න පුවුවත්. එම අද ඉන්න ඒ කිල තනතුර යටතේ යම් දේවල් ක්‍රියාත්මක කිරීමට සැලසුම් කරගෙන යනවා. එම නිසා මගේ අදහස් වලට වැඩිය සිබේ අදහස් ඉදිරිපත් කළොත් වැදගත්, මොනද සියගොල්ල තමයි ඒ අදහස් ක්‍රියාත්මක කරන්නේ. එම නිසා බය කැබිව තියෙන ප්‍රශ්න සඳහන් කරන්න. සමහරවිට අවශ්‍ය වෙන්න පුවුවත් ඉතා සිහුයෙන් ස්වභාව අධ්‍යයනය කරන පුද්ගලයන්ට කැත්තම් සංරක්ෂණය අධ්‍යයනය කරන පුද්ගලයන්ට පුහුණුව ලබා දීමට, ඒ පුහුණුවීම් ලබා දීමට

දීමට කේන්ද්‍ර ස්ථාන අවශ්‍ය නම් එම සපයන්න කැමතියි. වන උද්‍යාන වෙන්න පුවුවත්, ආගනුම් වෙන්න පුවුවත්, ඒ ස්ථානවලට තව්ටිය ගෙන්නලා, වරකට 25-30 ක් වේගයෙන් පුහුණු කරන්න වුනත් අපට පුවුවත්. අවුරුද්ද පුළුල්ලේම දිගටම කරගෙන යන වැඩසටහනක් පිළියෙල කරන්න අවශ්‍ය නම් එය පිළියෙල කරන්න අවශ්‍ය කේන්ද්‍ර ස්ථාන (field stations/field places) සපයන්න එම කැමතියි, මොනද මෙය අත්‍යවශ්‍යයි. හුඟක් වෙලාවට අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තුව සංරක්ෂණ අධ්‍යාපනය පිළිබඳව ටේ අතර සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවක් තනියම වැඩ කරනවා. මගේ දෙපාර්තමේන්තුවේ සංරක්ෂණ අධ්‍යාපනය කරන්න ඉන්නේ එක කිලෝමීටරයි. ඒ හින්දා එම දන්නවා ඒක සාර්ථකව කරන්න බැහැ. ඒ හින්දාම තමයි එම මේක විවෘත කරන්නේ. රජයේ නොවන ආයතනයක් තුළින් කරගෙන ගිය කාර්යයන් රජය වන ආයතනයක් තුළින් කරගැනීමේ අපේක්ෂා දැක් තියෙන නිසා පුළුල් ලෙස කල්පනා කරන්න. අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තුව තුළින් යම් යම් වෙනස්කම් දැක් කරගෙන යන නිසා අපිට ආයතනික වශයෙන් NARESA ආයතනයේ සහයෝගය ඇතිව මෙයින් පැමිණෙන දෙයක් හැටියට පිලි අරගෙන අපිට අවිනිත් හිතලා අලුතින් අලුත් සම්බන්ධීකරණයක් තුළින් අවශ්‍ය වැඩපිළිවෙල සකස් කරන්න හැකියාව තියෙනවා. එහි සීමාවක් නැහැ කියන පරමාර්ථය තුළින් වැඩ කරන්න සියගොල්ලෝ පටන් ගන්න ජීනේ. එතරම් දැන් තියෙන සීමාවක් මොනවාද කියන එක අවබෝධ වෙයි. ඒවායෙන් එලියට එන්නේ කොහොමද කියන එකත් එවිට හිතා ගන්න පුවුවත්.

තුන්වෙනුව එම කියන්න ජීනස්වභාව සංරක්ෂණ අධ්‍යයනයේදී පටන් ගැනීමේදීම කරන්න බැහැ කියන ප්‍රතිපත්තියෙන් පටන් ගන්න බැහැ. හුඟක් අය හිතන්නේ වැඩ පුවටට අනුභව සීමා ගැළපීම කතාකරන දේවල්, මේවා කරන්න බැහැ. අපි ඒකට කියනවා (Negative approach) කියලා. එතෙම නෙවේ ස්වභාව සංරක්ෂණය අධ්‍යාපනය කියන්නේ. කරන්න පුවුවත් දෙයක් යැයි සිතන්න. මොනද අධ්‍යාපනය දීම ජීනව කෙනෙකුට කරන්න පුවුවත් දෙයක්. බැරි දෙයක් නොවෙයි. කරවන්න බැරි වෙන්න පුවුවත්. නමුත් කරන්න පුවුවත්. එමනිසා ඉදිරියට හිතලා කල්පනා කරන්න. මෙය කරන්න පුවුවත් කියන අධ්‍යාපන මත මේ වැඩපුවුවේ වැඩ පටන් ගත්තොත් වෙනත් වැඩපුවුවට

වඩා සාර්ථක ලෙස අවසාන ප්‍රථම ලබා ගැනීමේ හැකියාවක් තිබෙනවා. ඇයි එහේ විශ්වාසයයි. ජාතික අපිට මූලික පරමාර්ථය තියෙනවා තවුරුත් ජනතාවට පැමිණිලා සිටින අය ටා හිතන්නේ තෝරලා තියෙන්නේ ඒ අධිකාරි ජන සංරක්ෂණ අධ්‍යයනයට සංරක්ෂණයට තැ පවිලක් යම්තාක් ප්‍රමාණයක් හෝ තිබෙනවායි කියන පදනම ජන, එමනිසා ඒ පදනම සාර්ථක කරලා ඉදි කරගැනීමට තමා මෙය කරන්න පුළුවන් දෙයක් නොවෙයි කියන අධිකාරිවලට වඩා කරගන්න නොහොම හරි අපට අවසානය ලැබුණොත් කරන්න පුළුවන් කියන අදහසින් ක්‍රියා කිරීම අත්‍යවශ්‍යයි කියායි ටා හිතන්නේ.

සංරක්ෂණ අධ්‍යයනයේ සාර්ථකත්වය සඳහා, මෙය විවෘත සාමාජිකයන් හැටියට හඳුනා ගැනීමට අවශ්‍ය යයි කියා කරනුකරලා සිතේ තමා ගන්න. දැන් මම කෙලින්ම සිටිම කියනවා මගේ ආයතනයේ තියෙන අපහසු තාවයන් මොනවාද කියලා. මම මිනිස් ශක්තිය නැහැ. ප්‍රදේශ ශක්තිය දැන් තැනි මුත් මම ලබා දෙන්න පුළුවන් කියලා මම විශ්වාසයක් ඇතිව කියනවා. ඒ වගේ මම දැන් සිටිම කිව්වා කෙරුණු ස්වක සීමා ප්‍රමාණයක් ලබා දෙන්න මම ලැහැස්තියි. පසුදු අවට ආයතනී තියෙනවා සමහර තැන්වල. නමුත් ඒවා පවිලි කරලා නැහැ. 1956 අපේ දෙපාර්තමේන්තුවේ ක්‍රියාත්මක වෙලාව දෙයක් යටපත් වුණා. මෙය තමා හැම පාසැලකම සංරක්ෂණ ස්වේච්ඡා නිලධාරීන් දෙදෙනෙක් පත් කිරීම. දැන් ඒක නැවත ක්‍රියාත්මක කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. මෙයින් අදහස් කරන්නේ, අපුම වශයෙන් අපේ රටේ පාසැල් 3000 ක් විතර තියෙනවා. ඒ 3000 ක් දෙදෙනෙක් අප් කියනවා (Voluntary Wardens) කියලා. ස්වේච්ඡා නිල කියාමන වශයෙන් පත් වුනොත්, ඒ දෙදෙනා වටා තව දෙදෙනෙක් හරි රොක් වුනොත්, එතකොට 6000 ක් හෝ ඊට අධික ප්‍රමාණයක් සමහරවිට පාසැල් තුළම ඇති වෙයි. ස්වකාමීය අධ්‍යයන තුළම සංවිධාන ඇති වෙන්න පුළුවන්. දැන් අපේ විෂය ව්‍යුලේඛන (circulars) තියෙනවා සෑම පාසැලකම සංරක්ෂණ ය සංවිධානය කිසියම් යුතු බවට. මෙම ව්‍යුලේඛන යවලා තියෙනවා නමුත් ඒවා පාසැල් කියන ක්‍රියාත්මක වන්නේ? අප හැම වෙලේම කියන්නේ මෙක කරන්න ගුරුවරයෙක් සිත කියලා. ගුරුවරයෙක් ඉන්න සිත විනය සඳහා, මිලප්‍රදේ පරිහරණය සඳහා, නමුත් සංවිධානයට ශිෂ්‍යයන්ට අවසාන දෙන්න. ඒ ගොල්ලන්ගේ පරිපාලනය තුළින්ම සංවිධානය පවත්වාගෙන යන්න. වැරදි කෙරුවොත් තහනම් දාන එක හරි. නමුත් වැරදි කරනවායි කියලා මුලින් පටන් ගත්තොත් තවදානත් ඒ අය විවෘත වන්නේ නැහැ ක්‍රියා කරන්න. එසේ කිරීමට අවසාන දෙන්නේත් නැහැ. අපි ඒ අයට කරන්න පුළුවන් ඒවා කරන්න පටන් ගන්නතොටම අපි කියනවා, අපි කියන විදියට තමයි සියගොල්ල මේ දේ කරන්න සිත කියලා. සංරක්ෂණ අධ්‍යයනයක් ස්වකාමී අධ්‍යයනයක් එහෙම කරන්න බැහැ. කලින් කතා කෙරුවා වගේ ඉගෙන ගන්න ගමන් උගන්වන්න සිත. ඒ වගේම ක්‍රියා කරන ගමන් තමයි ඒ ගොල්ලොත් ඉගෙන ගන්නේ. එම නිසා මම බලාපොරොත්තු වෙනවා එක අවුරුද්දේ සෑම පාසැලකම ඒ ස්වේච්ඡා නිලධාරීන්වරු දෙදෙනා බැගින් පත් කරන්න. ඒක අපි අධ්‍යයන ඇමතිතුමා එක්ක කතා කරලා කරනවා නොහොම හරි. ඒ එක්කම සෑම පාසැලකම තියෙන ස්වකාමී අධ්‍යයන සංවිධාන අපිත් එක්ක ලියාපදිංචි කරලා ඒවා තුළින් අපේ සංරක්ෂණ අධ්‍යයනය කරන්න මේ සඳහා වෙතම සැලැස්මක් දැන් හදාගෙන යනවා. නමුත් ඒ සැලැස්මට සිබෙන් එක අදහස් එක්කා සු කෙරුවොත් රජයේ නොවන ආයතන, රජයේ ආයතන හා ඒකාබද්ධව පොදුවේ කරන්න පුළුවන් වැඩසටහනක් හැටියට ඉදිරිපත් කරන්න අපට පුළුවන්. මොකද එහෙම ඉදිරිපත් කෙරුවම දෙන්න කියන සල්ලි හුඟක් අය දෙන්න තැමකියි. එක ආයතනයකට වඩා හුඟක් ආයතන ඒකරැස්වී කරනවාම මෙය වඩාත් සාර්ථකව කරන්න

පුරවන්. එහි සා බස නැතිව සිටීමේ අදහස් ඉදිරිපත් කරන්න. එම දැනුම හිසෙන් දෙයක් පමණි
 එහේ අත්දැකීමෙන් සතුන්, ජීවීන් පරිහරණය තුළින් බොහෝ දේ ගැන බොහෝ දෙනා ඉගෙනුමක්
 ලබනවා. ඒ නිසා අපි දන්නවා වැඩිපමණේ අපට හුඟක් අපහසු පාර්ශවයක් ශිෂ්‍යයන් කරනවා.
 ජෛව විද්‍යා ඉන්න හුඟක් අප කාර්යාලයෙන් දැක්කොත් දුවනවා. සර්පයෝ දැක්කොත් අල්ලන්නේ
 නැහැ. නමුත් කුඩා කල කුඩා දරුවන්ට ලෝකය කරන්නේ. ජීව විද්‍යා දෙයක් අප ගන්නවා. විපතරු
 සර්පයන් වුවත් අල්ලන්න ලැබේයි. අපි අධ්‍යාපනයෙන් කරලා හිසෙන්වා අන්න ඒ ලක්ෂණ නැග්
 කිරීම. (Inquisitive investigation) හිසෙන් ලක්ෂණ අපි සම්පූර්ණයෙන් කැමි කරලා
 හිසෙන්වා අපේ අධ්‍යාපන රටාව තුළින්. අපි ඒවායේ ප්‍රතිඵල නිසා හැම දෙයටම බියයි.
 බිය වෙන්න දේවල් හිසෙන්වා. නමුත් හැම දේටම බිය විය යුතු නැහැ. ක්‍රියාත්මක කරන්නට යන
 විට සියගෝලීන්ට ඒ ප්‍රශ්න හිසෙන්වා. නමුත් ඒවායෙන් ගොඩ ඒමේ අවකාශ සම්පත වෙලාවට
 අප පුහුණු කිරීම තුළින් සියගෝලීන්ට ලබා ගන්න පුරවන්. එන සත්ව උද්‍යානයකට ගියාට
 කැමතම් (Zoo) එකට ගියාට සර්පයෙකු අහඟයින් බැස් වෙන්න වටා. බිය වෙන්න ජීව විද්‍යා
 බිය නොවිය යුතු ස්වභාවය වෙනවාද නිසා පෙන්වන්න පුරවන් මේ අවස්ථාවලදී. ඒ හින්දාම හුඟක්
 දුරට කෙරුණු අධ්‍යයන සංරක්ෂණ අධ්‍යාපනයේ වැදගත්ම අවස්ථාවක් වෙන්නවා. ඒ සඳහා අවශ්‍ය
 අවකාශ එම කලින් කිව්වා වගේ එම ලබා දෙන්න කැමතියි. ඒ ගැන බියවෙන්න අවශ්‍ය නැහැ.
 අවසාන වශයෙන් එම කිසිත්කු ජීවේ රජයේ නොවන ආයතන, රජයේ ආයතන ඒකාදිධ කරලා
 අපි විශේෂ වැඩසටහනක් දියත් කිරීමට බලාපොරොත්තු වෙන්නවා. ජීව විද්‍යා දිනයේ සිට පරිසර
 දිනය දක්වා (Earth day to Environmental day) . අප්‍රේල් මාසයේ 22 වෙනිදා
 ලෝකයේ ජීව විද්‍යා දිනය නියලා ජාත්‍යන්තර වශයෙන් හඳුන්වාදීමක් කරලා හිසෙන්වා. ඒ එක්කම
 අපි දන්නවා පසුගිය වසරකට තුළ අවුරුදු 12-15 ක් හිස්සේ සෑම පූර්ණ මාසයේ 5 වන දිනය
 පරිසර දිනය වශයෙන් අපි ක්‍රියාත්මක කරනවා. දැන්ම මේ දෙකම වෙන වෙනම කරනවා. ස්වභාවික
 සංවිධාන තීරණය කෙරුවා දෙක සම්බන්ධීකරණය කරලා පරිසර අධිකාරියක් එක් වෙන්න ආයතන
 සමග සම්බන්ධීකරණය කරලා ජීව විද්‍යා දිනයේ සිට පරිසර දිනය යන තේමාව යටතේ එක
 වැඩසටහනක් කරන්න. දැන් ඒ විස්තර ලැබෙනවා ඉදිරි කාලයේදී. එම බලාපොරොත්තු වෙන්නවා
 එහේ කිල බලය පාවිච්චි කරලා ඒ කාලය තුළදී පුරවන් තරම් දුරට උද්‍යාන තුළ නොයෙක්
 නොයෙක් මූලික වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කරන්න. එම හිතනවා මෙම අදහස (NARESA) ආයතන
 දන්නවා නම් හොඳයි නියලා. එම කාලය තුළදී සංරක්ෂණය, පරිසර ආරක්ෂාව සඳහා අප විසින්
 කල යුත්තේ මොනවාද? අප විසින් කල හැක්කේ මොනවාද? කියන එක ගැන සිතිය යුතුයි. ක්‍රියා
 කල යුතුයි. මෙම වැඩසටහන අපේ පරිසර සභාව තුළින් සෑම ආයතනයක් තුළට ගෙන ගොස්
 කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නවා. පාසැල් වලට බොහෝ දේ කරන්න පුරවන් කියලා අපි
 හිතනවා. ඒ නිසා මේ අවිභාගයේ ආරම්භය වශයෙන් කරන්න පුරවන් පුර පුර දේවල් හුඟ දේවල්
 මුදල් අවශ්‍ය බවත් අපි දන්නවා. නමුත් මුදල් අවශ්‍ය නොවන අවස්ථා ඊට වඩා වියාලයි. එවැනි
 දේවල් කිරීමට ප්‍රයත්න දැරීම වැදගත්. ඒ කාලය තුළදී විශේෂ පුහුණුවීම් වගේ දේවල්, එහෙම
 කැමතම් ශිෂ්‍යයන්ට විශේෂ ස්වභාව වාරිකා වගේ දේවල් සැලසුම් කරලා ක්‍රියාත්මක කරන්න පුරවන්ද
 කියලා අද බලනවා නම් එම හිතන්නේ අපේ මේ වැඩසටහනක් මුල් අදියරය හැටියට යොදා ගන්නට
 හැකි වේවියි කියලා එම විශ්වාස කරනවා. ඒ සෑම ආයතනයක් ඒකාදිධව කරන්න බලාපොරොත්තු

දෙයින්. ඒ වචන වලින් එහේ මෙම කෙටි කතාව අවසන් කරනවා. මට යන්න වීම ගැන මම කතාකොටු වෙනවා. මොනද මේ මහේ විෂයට හුඟක්ම යකඳු දෙයක් නිසා. නමුත් වෙන වෙන පරිනාමයට ගියාම වෙන වෙන වගකීම් තියෙනවා. ඒ වගකීම් පැහැර හරින්න බැහැ. එතකොට මම සියලු දේවල් කරන්නත් බැරි වෙයි. ඒ නිසා වගකීම පිට මම බැහැරව ගියත් කැවත දිව්‍ය ආකාරයෙන් පසු මෙහි පැමිණ සිබ සමඟ දිගටම මෙම සංවාදය ගෙන යෑමට බලාපොරොත්තු වෙනවා. ඒ නිසා අවසාන වශයෙන් ආයතනික වශයෙන් වන පිටින් දෙපාර්තමේන්තුවෙන් දෙන්න පුරුවන් සෑම සහයෝගයක්ම දෙන බව සනාථ කරමින් එහේ වචන ජීවල්පය අවසාන කරමි.

වැඩලිපිවේ පරමාර්ථ පිළිබඳ ද්විතීය හැඳින්වීමක්

ආචාර්ය ආර්.පී. සුබසිංහ

තර්කානුකූල විද්‍යා පීඨය (සාහිත්‍ය විද්‍යා)
(සම්බන්ධීකරණ කිලිමිටුව, සංරක්ෂණය සඳහා පා තහවුරු සංවිධානය)

ජෛව විද්‍යාව, මව් කියවීමේ හිටපු දේවල් දැනටමත් ආචාර්ය කොටහම මහතා සියගොල්ලන්ට කීවිවා. අපට භව කතාකරන්න වෙලා තියෙනවා. මව් නිසා වැඩි වේලාවක් කතා කරන්න මව් පලාපොරොත්තු වන්නේ නැහැ. මව් කියන්නම් මව් වැඩලිපිවෙන් බලාපොරොත්තු වන්නේ අපේ කියන කියා. අපි කවුරුත් දන්නවා පරිසර අධ්‍යයනය හෝ ස්වභාව අධ්‍යයනය කියන ඒක විෂය මාලාවේ තියෙන දෙයක්. අපේ දරුවෝ පාසැලේදී තුඩා කාලයේ 1 වැනි වසරේ සිට පරිසර විෂය ඉගෙන ගන්නවා. ඊට පස්සේ ඉහළ ශ්‍රේණිවලට යන විට 6 වන වසරේ පසු වෙනම පරිසරය කියලා විෂයක් වෙනුවට විෂය මාලාවේ පරිසරයට අයත් කොටස් ඇතුළත් වෙලා තියෙනවා. විෂය කීපයක් තුළ: විද්‍යාව, සාහිත්‍යය, සමාජ අධ්‍යයනය වශයෙන් ඒ ගැන වැඩි විස්තර හේරත් මහත්මිය පසුව කතා කරනී.

සංරක්ෂණය සඳහා පානහවුරු සංවිධානය අවු: 16 ක පරණ සංවිධානයක්. අපි පටන් ගත්තේ 1980. ලබන අවුරුද්දේ අපේ 10 වන සංවර්ධනය පවත්වනවා. අපි ශිෂ්‍යයන් හා වතතු වෙලා වැඩ කරලා තියෙනවා. සමහර විට අපිත් එක්ක වැඩ කරපු ගුරු හවතුන් මෙතන ඇති. අපිට සැහෙන අවබෝධයක් ලැබීලා තියෙනවා මේ විදියට එකට වැඩ කරන විට , කතා කරන විට කොතරම් දුරට පරිසරය ගැන අවබෝධයක් ඒ ගොල්ල තුළ තියෙනවාද කියා. පරිසරය පිළිබඳ හරි අවබෝධයක් ශිෂ්‍යයන් තුළ බොහෝ වෙලාවට තැනැ කියලා අපිට එවිට පෙනිලා තියෙනවා. එයට හේතු මොනවාද කියලා විශ්ලේෂණය කරලා බලන්නයි අපි අද මෙම වැඩලිපිවෙන් අදහස් කරන්නේ.

අපි හිතුවොත් ශිෂ්‍යයන් තුළ මේ ගැන ඉගෙන ගන්න උත්සුච්ඡත් තැනැ කියලා, මට හිතෙනවා ඒක අපේ වැරද්දක්. ශිෂ්‍යයන්ගේ වැරද්දක් නොවෙයි. පුළුල් ලෙසින් තුනතුනක් ඇති නොයෙක් දේවල් කරන්න උත්සාහ ගන්න පුළුවනියේ. ඒ ගොල්ලෝ ඉගෙන ගන්න උත්සුච්ඡත් තැනැ කියන එක මව් හිතනවා වැරදි කියලා. ඒ උත්සුච්ඡත් ඇති කිරීමේ කාර්ය අපේ වගකීමක් කියලා මට හිතෙනවා. අපි මොන විදියටද මේ සංරක්ෂණ අධ්‍යයනය හෝ ස්වභාව අධ්‍යයනය ශිෂ්‍යයන්ට ලබා දෙන්නේ?

ගුරුවරු වශයෙන්, ඒ ලබා දීමේදී මොන විදියේ ගැටළුවලට ගුරුවරු වශයෙන් අපි මුහුණ පානවාද, ඒ ගැටළු මොන විදියට නිරාකරණය කරන්න පුළුවන්ද කියන එකයි අද අපි සාකච්ඡා කිරීමට බලාපොරොත්තු වෙමු. මෙය සලකා ගන්න පුළුවනි. අපි බලාපොරොත්තු වන්නේ මේ රටේ පලාත් කීපයකට මෙවැනි සලකා 3 ක් 4 ක් පමණ කියන්න ඉදිරි මාස කීපය තුළ. අපි මේ සලකා ගුරුවරුන් කඳවලා තියෙනවා කොළඹ, තවතර සහ ගම්පහ දිස්ත්‍රික්කවල පාසැල් 25 කින් සහ කෘෂි මධ්‍යස්ථාන 9 කින්, පරිසරය හෝ සම්බන්ධ විෂයයන් උගන්වන, වසර 6, 7, 8 හෝ 9 වසර ශ්‍රේණිවල උගන්වන ගුරුහවතුන්ට අපි ව්‍යාප්ත ප්‍රශ්නවලියට ලැබුණ උත්තර අනුව හේරෙනවා සිබලට පරිසරය ගැන අවබෝධයක් දරුවන්ට ලබා දීමේදී ප්‍රශ්න තියෙනවා කියලා. අපි අතෙක් පලාත් වල වැඩලිපිව් කිබිබාට පසුව බලනවා ඒ පලාත්වල ගුරුවරුන්ටම මේ පලාත්වල ගුරුවරුන්ට තියෙන ප්‍රශ්නවල තියෙන්නේ කියලා. ඉන්පසු අපි බලාපොරොත්තු වෙනවා ඒ ප්‍රශ්නවලට අපිට පහසුකම් ලබා දෙන්න පුළුවන් කෙසේද කියලා බලන්න. උදා: ගුරු මහත්මිය කියනවා අපිට උගන්වන්න

බියෙන් පලා පරිච්ඡේදය එදි පරිසරයේ සතුන් ඔහුන් උගන්වන්න, ලංකාවට ආවේනික සතුන්
 ඔහුන් උගන්වන්න බිය. විෂය මාලාවේ බියෙන්, නමුත් මේ සඳහා වෙන්වී ඇත්තේ කාල
 පරිච්ඡේද 2 යි, මෙය කොතෙක්ම කරන්න බැහැ බිය, එය ප්‍රශ්නයක්. එවිට අපි බලන්න පින
 මේ කාල පරිච්ඡේද 2 පරිච්ඡේද 4 කරගන්න පුළුවන්ද? විෂය මාලා වෙන්වී කරන එක එකරම්
 ලේසි නැහැ. එම නිසා අපි බලන්න පින මේකට විසඳුමක් ලබා ගැනීමට අපි මෙයට එකතු කරන්නේ
 මොනවාද? උදා: අපි හිතනවා කපී ඉවස - දෘෂ්‍ය උපකරණයන් භාවිතා කරලා ලංකාවට ආවේනික
 සතුන් ඔහුන් ළමයින්ට පෙන්වන්න, Slide pack එකක් හෝ Video උපකරණයක්
 පරිශ්‍ය පාසැල්වලට බියෙන්, නම් හොඳයි බිය.

අපිට පෙන්වන්න පුළුවන් වෙනවා ළමයින්ට අපේ රටට ආවේනික කුරුල්ලෝ 20 ක් ඉන්නවා. මේ
 කුරුල්ලෝ වෙන නිසිම රටක නැ බියලා පෙන්වුවොත්, ළමයින්ට හිතට අවබෝධයක් ඇති වෙනවා,
 අපේ රටේ බියෙන්, ලෝකයේ වෙන නිසිම රටක නැති දේවල් බියලා. නමුත් එක ඇසෙන් දකින
 කල් ඒ අදහස හරියට දෙන්න අපාරයයි. ඒවා ඇහෙන්න දකින්න, අහගන්න (hands on)
 ළමයින්ට අවස්ථාවක ඒවා ගැන අවබෝධයක් දෙන්න වැඩපිළිවෙලක් කරන්න පුළුවන්ද බියලා බලන්න
 මහත්සි ගන්න ඒ සඳහා ද්‍රව්‍ය අවශ්‍යයි. ඒ සඳහා වෙන්වී මෙරට ආයතන සමග එකතුවී
 (උදා: NARESA ආයතනය) හෝ වෙනත් ආධාර ලබා දෙන විදේශ ආයතන සමග එකතුවී අපට
 පුළුවන් දිස්කලින් වැඩපිළිවෙලක් දියත් කරන්න. මම මේ බියෙන් 6 මාසයකින් කරන්න පුළුවන්
 දෙයක් නොවෙයි. සමහරවිට අවුරුද්දකින් දෙකකින් වෙන්වී පුළුවන් යම්කිසි ප්‍රතිඵලයක් ලැබෙන්නේ.
 අපි මේ වැඩපිළිවෙල පටන් අරඹන බියෙන් තැන කපී අද අපි ඉන්නේ. මීට වඩා විස්තර
 දැන් කතාකරන්න බලාපොරොත්තු වන්නේ නැහැ. වැදගත් කතාවක් දැන් අහගන්න බියෙන් නිසා
 මම දැන් කවින්නම්. හේ පැන් සංග්‍රහයෙන් පසු නැවතත් අපි තවදුරටත් විස්තර කතාකරමු.
 ස්තූතියි.

පාසැල් පරිසර/සංරක්ෂණ අධ්‍යාපනයේ විෂය මාලා අරමුණු ගැන අදහස් සාද්‍රවයක්
ජී.පී. හේග්ට් එහත

(අධ්‍යක්ෂ, ගණිතය හා විද්‍යා-ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය)

විද්‍යා අධ්‍යාපනයේ නියෝජ්‍ය අධ්‍යක්ෂවරුන්, සංරක්ෂණය සඳහා පා තහනම් කිරීම, සහතිකවීමට පැමිණ සිටින ගුරු මහත්මියන්, මහත්වරුන්, ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනයේ මගේ සහෝදරවරුන්, නිලධාරී මහත්වරුන්.

මිනිසාට දෙනාගෙන් අවසරයි. මට පැවරී තිබෙන්නේ අපේ පාසැල් විෂය මාලාවේ පරිසර අධ්‍යාපනය සම්බන්ධයෙන් අභිමතාර්ථ අපේක්ෂාවක් ගැන කතා කරන්න. දැනටමත් කියවුණා අපේ පාසැල් විෂය මාලාවේ නමින් පරිසර අධ්‍යාපනය තිබෙනවා, ඒත් පුදුපු විදියකට ක්‍රියාත්මක වන්නේ නැහැයි කියලා. ඒ එක්කම ආචාර්ය කොටහලට මහත්මිය කිව්වා, ටේ සම්බන්ධව විධායක මට්ටමක සිටින නිලධාරීන් සමඟවීම කියන්න පුවත් ටේ සැම දෙයක්ම විෂය මාලාවේ තිබෙනවා, ටේ සම්බන්ධයෙන් ආදේ කිසිම දෙයක් කරන්න අවශ්‍ය නෑ කියල. එවැනි තත්වයක ඉන්න මම, එහෙම කියන්නේ නැහැ. මම බොහෝම නිහඬවීමට අනෙක් අයගේ අදහස් පිළිගන්න කැමතියි. මමත් විවෘතව මෙම ප්‍රශ්නය දෙස බලමින් තමයි කටයුතු කරන්නේ. අපේ විෂය මාලාවේ අරමුණු ගුරු මහතුන්ට පැහැදිලි කිරීම කියන එක එක්තරා විදියකින් විහිටවත්. මොකද මේවා ගුරු මහත්වරු දැනගන්න ඕනේ. මම කියලා දෙන්න හදනවා නොවෙයි. මම මම අභිමතාර්ථ පිළිබඳ අදහස් විකස් කිරීමට ඉදිරිපත් කරන්න යනවා.

ඒ සඳහා පසුබිමක් අවශ්‍යයි. අපට හුරුපුරුදු දේවල් සමහරක්: මිනිස් අභ්‍යන්තරය, අත්දැකීම්, තිබෙන දේවල්; නියම, ජලගැලීම, කැලිකසල ගොඩවල්, කුකුළු, දුඟු පරිසර, සමහර දේවල් ගැන අපි අහල විතරයි තිබෙන්නේ, දැකලා නැහැ. වායු ගෝලය උණුසුම් වීම හරියටම අපිට දැනෙන්න නැති වෙන්න පුවත් තවම නැති එක මුහුදු මට්ටම් අපි අහලා තිබෙනවා අපිට තවම දැනිලා නැහැ. ටේ ගැන මිනිස් කොහෙක් දුරට කල්පනා කරනවද මම දන්නේ නැහැ. මගේ යාමට ඉන්නවා දැන් දු පුතුන්ට රත්මලාන පැත්තේ ඉඩම් ඉතුරු කරන්නේ නැතිව එව්වා විකුණලා ක්‍රමයෙන් ඉඩම් ගන්නවා. මවුන් බලාපොරොත්තු වෙන්නවා අර සමහර විද්‍යා - ඥාණ කියනවාට වඩා ඉක්මනින් ටේ අපි දැන් ඉන්නා කාමරය පවා මුහුදු ජලයෙන් යට වෙයි කියලා. මේවා පරිසරය ආශ්‍රිතව සිදුවෙලා තිබෙන අර්බුද කිසියම්. මෙවැනි අර්බුද ගණනාවක් ලැයිස්තු ගත කරන්න පුවත්. මෙවැනි අර්බුද වලට හේතු වශයෙන් දක්වන්නේ මිනිසාගේ හැසිරීම් රටා. ඒ හැසිරීම් රටාවලට අයිති වෙන්නා මෙන්න මේවාගේ රටා. උදා: පුද්ගලයින්ගේ දෛනික සිටින විටත්, වදිනෙදා පිවිසෙයි අපි පුද්ගලයින් වශයෙන් කරන දේවල්: අපි ආහාර පිසගන්න නිෂ්පාදනය කරගැනීමටදී, ගමන් බිමන් වලදී, කෘතී පලිබෝධකයින්ගෙන් බේරෙන්න කරන දේවල්. ඒවායේ දිනපතා ගෙදර ඇතුළත පුද්ගලයින් වශයෙන් කරන දේවල්. ඊළඟට අපි සාමූහික වශයෙන් නිෂ්පාදන අරමුණු කරගෙන කරන දේවල්: කෘෂිකර්මය; කෘෂිකර්මයේදී අපි පොහොර භාවිතා කරනවා, පස හාරනවා, සිය වගේ කොයෙකුත් දේවල් කරනවා. කර්මාන්ත වලදී අපි තාපය නිපදවා, පරිසරයට මුදා හරිනවා, අප ද්‍රව්‍ය පරිසරයට මුදා හරිනවා. මීට අමතරව බලය සඳහා අරගල ඇති කරනවා. පුද්ගල මට්ටමෙන්, සාමූහික මට්ටමෙන්, දේශ මට්ටමෙන් බලය සඳහා කරන අරගල තිබෙනවා. ටේ සඳහා අපි පාවිච්චි කරනවා. මෙන්න ටේ විදියේ වැටීගෙන එන ජනගහනයක් පෝෂණය කරන්න, පවත්වාගෙන යන්න මිනිසා විශාල සටනක් ගෙනයනවා. ඒ සටනේ ප්‍රතිඵල කිසි - අපි විශ්වාස කරනවා අපේ ටේ පරිසරයේ අර්බුද ඇති වෙලා තිබෙනවා කියල.

සම්පූර්ණයෙන් සිද්ධ වෙන්නේ නැතැයි කියලා මොකක්ද කියනවා. ඉහත දක්වා, ඉහත උන්නදුවෙන් සිතාපිත් වැඩ කරන ගුරුවරුන් ඉන්නවා. ඒ තැන්වල බොහෝ විට පහසුකම් විදුහල්පතිවරු පහසුකම් සපයනවා. සපයන්නේ කැපි විදුහලක් 'සිලබස් වකළ කවර්' කරන්න කියලා කියන විදුහලක් බොහෝ විට සිලබස් වක කවර් කරන්න සිද්ධ වෙනවා. වවැනි බලපෑම් කරන දෙපාර්ට්මේන්ට් ඉන්න පාසැලක් සිය අපි කියන ප්‍රශ්න දේවල් කරන්න අපාරු වෙන්න ඉටු කියෙනවා. ඒවා ප්‍රශ්න කළ අපි ඒ ප්‍රශ්න නැගිය යුතුයි. දැන්ගේ අපි ඒ ප්‍රශ්න වලින් ගොඩ වන්නේ කොහොට්ටු කියන වක. අතින් මේ පත්තිවල මේ විදියට උගන්නනකොට අපිට පෙනෙනවා සිසුන් ඉගෙන ගන්නේ තනිව තනිව පුද්ගලයින් වශයෙන්. දුපත් වශේ ශිෂ්‍යයෝ, පත්තියක 30 දෙනෙක් හිටියොත් වක දුපත් 30 ක්, තනියෙන්

සිඳිව වැඩ කරන්නේ. අල්ලපු පුටුවේ ශිෂ්‍යයන් සිටින කොට විදියට වැඩ කරනවද කියලා ඒ දෙන අතරේ අන්තර් ක්‍රියාවක් සිද්ධ නොවන තත්වයක් තියෙන්නේ. ඉගෙන ගන්නේ ගුරුවරයාගෙන් හා පොතෙන්, පරිසරයෙන් ඉගෙනීම සමහර විට අඩු වෙන්න පුටුවක්. ශිෂ්‍යයා බොහෝ දුරට අක්‍රියයි. මේ ක්‍රමයෙන් ඉතා සාර්ථකව සිද්ධ වෙන්නේ විෂය කරුණු මතකයට නගා ගැනීම. ඒක සැකයක් නැතැ. විෂය කරුණු හෙඳුට මතකයට නගා ගන්නවා. ඊට පස්සේ හෙඳු විභාග ප්‍රතිඵල ලැබෙනවා. විභාග ප්‍රතිඵල කිව්වේ අර ප්‍රශ්න උත්තර ලියන විදියේ විභාග ප්‍රතිඵල. සිය ක්‍රමයට උගන්නපු වාට ඉතා උසස් විභාග ප්‍රතිඵල ලබා ගත හැකියි. ඒක නිසා ගුරුවරුන් වශයෙන් අපි අගන්න සිත ප්‍රශ්නයක් තමයි උසස් විභාග ප්‍රතිඵල ඇති කිරීමද අපේ වගකීම. මිනිස් වර්ගයට අපේ වගකීමක් නැද්ද? මිනිස් වර්ගයා තව අවුරුදු දෙතුන් සියකින් කැපි වෙයි කියන තරම් සැකයක් තියෙන කාලෙදී ඒ පැත්තට අපේ වගකීම මොකක්ද?. සමහර විට අපට මෙතැනදී සමාජයේ බලපෑම් වලට විරුද්ධව යන්න වෙනවා. සමාජයේ බලපෑම් කියන්නේ මිනිස් වර්ගයා යනාට ගියත් කමක් නැතැ තව අවුරුදු 300 කින් ගේ. මගේ ළමයට වී 8 ක් තමයි වෙන්න සිත. මම දන්නේ නැතැ මේ පරිසර සංරක්ෂණය කරන පුද්ගලයන් වුනත් තමන්ගේ දරුවන් කෙරෙහි ආකල්පය තුළින්ද කියලා. මම කතා කරන්නේ ඒ තරම් ඉගෙනීමක් නොලත් අය ගැන. මම නිසා ඒ අය වගෙම සිතීම සාධාරණයි. අර මිනිස් වර්ගයාට අපේ තියෙන වගකීම ඉටු කරන්න සිත තම අපි බිහිකල යුත්තන් දැනුවත් පුද්ගලයන් නොවෙයි ක්‍රියාකාරී පුද්ගලයන්. දැනුම විතරක් තියෙන කෙනෙක් නොවෙයි ක්‍රියා කරන කෙනෙක්. සාමාන්‍යයෙන් පුද්ගලයෙකුට දැනුම පමණක් ලබා දුන්නොත් සිහු ඒ දැනුම ගැන ආපසු කතා කරනවා හැරෙන්නට වෙනත් ක්‍රියාවක් කළ නොහැකි පුද්ගලයන් වෙනවා. ක්‍රියා කරන්න තම තුළඟෙන් සිත. දැනුම සහ තුළඟ තම තියෙන පුද්ගලයා ක්‍රියා කළ හැකි පුද්ගලයන්. ක්‍රියා කළ හැකි පුද්ගලයෝ හැට්ටිම ක්‍රියා කරන්නේ නැතැ. අපි දන්නවා ඉතා දක්ෂ වෛද්‍යවරුන් ඉන්නවා. ඒ වෛද්‍යවරුන්ට සිත ලෙඩක් හෙඳු කරන්න පුටුවක්. ඒ උනාට මුදල් ගෙව්වේ නැත්නම්/ලෙඩ් කරන්නේ නැතැ. දැනුම තුළඟ තම තියෙනවා. අර ක්‍රියාවට අවශ්‍ය ආකල්පය අඩුයි. ක්‍රියා කරන්නේ දැනුම, තුළඟ, සහ ආකල්පය තුළම තියෙන පුද්ගලයන්. ආකල්ප තියෙන පුද්ගලයා බෙල්ල ගහල ගියත් ක්‍රියා කරනවා. ඒක නිසා අපේ රටේ දැනුම ගැන ඉගැන්වීමේ ප්‍රශ්නයක් තවදාවත් තිබිල නැතැ. හෙඳුට දැනුම තියෙන අය අප රටේ ඉන්න. විභාග වලදී පිරවට ගියාට පලවෙන්නියා වෙනව මිසක ඊට පල්ලෙඟ යන්නේ නැ. තුළඟ පුහුණු කිරීම ඒ හැටි අපාරු නැතැ. ගුරුවරුන් වශයෙන් අපට තියෙන ප්‍රධාන ප්‍රශ්නය තමයි කොහොට්ටු ආකල්ප වචනවන්නේ. අප පත්තියේ වචනවන්න හදන ආකල්ප ඉස්කෝලේ ගේට්ටුවෙන් පිට සමාජයේ තියෙන ආකල්ප වලට වඩා පවතැනි තම අපි මොකද කරන්නේ. අපේ ඉස්කෝලේ ණාප්පේ ඇතුළු පැත්ත අපිට පිරිසිදුව තියා ගත හැකිය. ණාප්පවල ලිවීම හෙඳු ගත්තකින් නොවෙයි.

මෙම පිටිකිළි අපට බලපානවා නම් ඇතැම්විට එක වල්ලේම, ඇතැම්විට වහුව, කායික වශයෙන් අපට මේවා සමහරවිට දැනෙනවා. තදබදය, පීඩාව; මේ දෙකම මට අද බස් එනේ එතනොට දැනුණා. තවද නොයෙක් විදියේ රෝග විෂබීජ, අතල් මරණ, රටක් වඩා භයානක තත්වයක් තමයි අසහනය, බිය, සැකය, අපේ ආක්‍රමණශීලී බව, අපේක්ෂා හඟය. මේවත් මට ජේත විදියට පරිසරයට බැඳී ඇති ප්‍රශ්න බව තිබේ යුතුයි. ඒ මොකද ජීවිතයක් තුළ බොහෝ විට අපේක්ෂාවක් තියෙනවා. මම දවසක් පිටතොටුවේ ගැටවර තරුණයෙක් එක්ක කතා කරනකොට මගේ ඇස් ඇරුණා හොඳටම. මම බස් එකක් එතෙක් ඉන්න විට අර ගැටවර තරුණයෙකු අල්ලාගෙන කතා කලා. ඔහුගේ අපේක්ෂාවන් මොනවද කියා අහුවාම ඔහු කියූ වචන මෙන්ම මෙහෙම මගේ හිතට තැබුණේ. " ඇත පිටිසර හඟාවක් අයිනේ කඳුගැටයක් මුදුනේ, පුළු ගෙයක් හදාගෙන, හදවත සොරකන් පුරුපි තුමරියක් සමඟ දෙයියනේ කියලා ජීවත් වෙන්න පුළුවන් නම් මට ඇති සර් " ඒවා එයාගේ වචන . ජින්න ජීවයි අපේක්ෂාවන්. මේක පොදු අපේක්ෂාවක් නේද? මෙතන තරුණ අය ඉන්නවා නම් මේ වගේ අපේක්ෂාවක් දැනටමත් ඇති. ඒ උනාට ඔහු කරන්නේ මොකදීද? පිටතොටුවේ, අවිවේ, දුට්ඨි ගොඩේ, වහිතවා නම් මටගොඩේ, ඔහු මුට්ටි අදින්නවා. එතනොට මොහුගේ අපේක්ෂාවන් හා තියෙන තත්වයන් අතර පරතරයක් තිබෙනවා. මේ පරතරය ඉටුසීමෙන් දරාගන්න අවශ්‍ය උපේක්ෂාව ඔහුට තැනූ. ඔහුට අධ්‍යාපනයෙන් මේක ලැබීමක් තැනූ. ඊලඟට මොකක් ද වෙන්නේ. මේ පරතරය දරාගන්න යම් කිසි උපේක්ෂා සහගත බවක් ජීව කිරීම එක මනෝ විද්‍යාව කරපු අපි දන්නවා. අපේක්ෂා හඟ උනාට දෙපැත්තකට යන්න පුළුවන්. එක පැත්තක් තමයි ආක්‍රමණශීලී බව. සමහරවිට මෙවැනි ප්‍රදේශයන් අවි ගන්න පෙළඹෙනවා. වෙනත් ක්‍රියා මාර්ගයක් පැහැලෙන්, සමාජයෙන් ඔහුට උගන්වලා තැනූ. ඒ ආක්‍රමණශීලී බව. ආක්‍රමණශීලී නොවන ප්‍රදේශයන් ඔවුන්ගේම පුන්දර ලෝකයට පිවිසෙනවා. මේ ලෝකය බරක් තැබී සැහැල්ලු ලෝකයක්. මේ සියල්ල දිනා බැලුවාම අපට ජේතවා මේවාත් පරිසරයට සබැඳි ප්‍රශ්න. අර කඳුගැටයක් උඩ පුළු ගේ හදා ගන්න පරිසරයක් තැනූ. එවැනි තැනක් තැනූ. එහෙම කිසියෙකුත් ඉඩකුත් තැනූ. එවැනි දෙයක් ඔහුට ලබා ගන්න බැහැ. මෙතැනදී මා අවධාරණය කරන්නා යන්නේ ජීවිතය සහ ඔහුගේ පරිසරය අතර සම්බන්ධතාවය යම්කිසි විදියකින් අසහනව තත්වයට හැරී තිබෙන බව අද අපිට පිළිගන්න සිද්ධවෙලා තියෙනවා. ඒ එක්කම මේ දැන් යන කාලයට, දැන් යන ගමන ජීවිතය ගියොත් 22 වන ශත වර්ෂය පහත් කිරීමට සමහරවිට ජීවිතයට නොලැබෙයි. මේ අප දන්නා ඉඩකඩම, හැපි හඟ තැබීමටයි. මුහුදු මීටර 1 ක් 2 ක් ඉහල ගියොත් සාක් සංවිධානයේ ඒක සාමාජිකයෙක් (මාලා දිවයින) තැබී වෙනවා. නරේසා ආයතනයක් සමහරවිට වෙන තැනකට ගෙන යයි. අද එවැනි තත්වයක් තියෙන්නේ. ඒ කියා අපට මෙතැන තියෙන පතිප්‍රධය තමයි ජීවිතය සිය පරිසරයට අදාළව, ඔහුගේ හැසිරීම් රටාව, ඔහුගේ වර්ගය වෙනස් කල යුතුයි කියන එක. අපි දැනට යන මේ ගමන වෙනස් විය යුතුයි. පරිසරයට අදාළ අන්ත ඒ නිගමනයෙන් අපට පැහැදිලි වෙනවා පැහැදිලි අධ්‍යාපනයේ පරිසර අධ්‍යාපනය පිළිබඳ මුලික අරමුණ විය යුත්තේ තුළුන් කියන එක මෙතැන මා හිතන විදියට මෙයයි. අනාගත මානව පරපුරක් පරිසරයට අදාළව වගකීමෙන් යුතු වර්ගයක් දක්වන මානව පරපුරක් ලෝකයේ බිහි කිරීමට අපට සිතේ. අපේ පැහැදිලි අධ්‍යාපන අරමුණ විය යුත්තේ මෙවැනි වර්ගයක් දක්වන පුරවැසියන් බවට පැහැදිලි සිපුන් දිරිගැන්වීමට උදව් වීමයි. මම පැවිසී කලේ තැනූ දැනුම ලබාදීම වගේ වචන මෙතැනදී. අපි ඔවුන් දිරි ගන්වන්න සිතෙ. ඔවුන්ට උදව් වෙන්න සිත. මෙතැන වැදගත් වචනය වර්ගයන්. සිපුන්ගේ දැනිය යුත්තේ වර්ගයන් වල වෙනස්කම්. දැනුම බිඳුණට වර්ගයන් වෙනස් වන්නේ නැහැ. වර්ගයන්

ඇතිවීමට තම මේ වගේ පසුබිමක් අවශ්‍යයි. අපි සමස්ත පරිසරය හා සබැඳි ප්‍රශ්න පිළිබඳ සංවේදීතාවක් දක්නට සිතෑ. ශක්තිමත් බවක් ඇති වන්නට සිතෑ. මම පැවිච්චි කලේ සම්මතයක් (Awareness) කියලා අපි බුද්ධිමත්ව පැවිච්චි කරන දේ ඊලඟට බලපු පරිසර සබැඳි ප්‍රශ්න ට අදාලව මානව වර්ගයාගේ භූමිකාව. මානව වර්ගයා කළ යුත්තේ කියන එක. සිහුගේ කාර්ය භාරය පිළිබඳ දැනුම, අවබෝධය, පරිසරය පුර්ණිමය, පරිසරයට අදාල ප්‍රශ්න විසඳීමට, අදාල තුළලතා, ඒ කියන්නේ මේ වගේ කොන්ද්‍රියයකින් වැඩ කරන්න පුටුවන්නවි, ඒ පුටුවන්නම බිබුනට මයි, අපිට හුඟක් කරන්න පුටුවන්. අපි කරන්නේ නැහැ. මගේ හිතේ මිනිස් වර්ගයාට වෙලා කියෙන ලොකු ප්‍රශ්නයක් මෙය. කරන්න පුටුවන් තුළලතා කියෙනවා, කපුත් කරන්නෙ නැහැ. අවශ්‍ය පෙළඹීම් නැහැ. සංවේදී වන්නේ නැහැ. ඒ එක්කම වැදගත් පරිසරයට අදාලවන වැඩපිළිවෙලක යෝජනාතාවය අගැයීමට පුටුවන් වීම. ඒ අගැයීම කරන්න සිත පරිසර විද්‍යාත්මක සාධක අනුව, දේශපාලන, ආර්ථික, සමාජය, සෞඛ්‍යාත්මක, සංස්කෘතික සාධක අනුව. ඒ කියන්නේ, යමක් ගෙනදා කරනද කියන තීරණය ගන්න පුටුවන් වෙන්න සිත. දැන් විද්‍යාව මගේ විෂයයක් ගත්තාම විද්‍යාවේ නිගමන ගෙනත් නෑ, කරනත් නෑ. පරිසරය ගැන කතාකරනකොට අපි එයින් සිබීමට යන්න සිත ගැට දේකම ගෙනත් හෝ කරනත් ගැන කතා කරන්න. අපට අවසාන තීරණ ගන්න සිද්ධි වෙතවා පරිසරයේ තුළලතාවය ගැන කතා කරනකොට, පරිසරයේ තුළලතාවය ගැන අවබෝධයක් ලැබෙන්නට සිත. ඒ එක්කම පරිසරයේ තුළලතාවය පවත්වා ගැනීම ගෙනදයි, යහපත් කියන තීරණයක් ශිෂ්‍යයා ගන්න සිත. ඒ එක්කම සංස්කෘතික සාධක අනුව දැන් අපි සංස්කෘතිය ගත්තට අපිට දියුණු සංස්කෘතියක් ඉස්සර ඉඳලා කියෙනවා. ඒ සංස්කෘතිය/ප්‍රීටියෝජනයට ගන්න සිත. අපේ කියෙනවා පිං පව් සංකල්ප, ගෙන කරන ගැන අපේ සංකල්ප කියෙනවා. අපි කියන්නේ ප්‍රභා ගෙනදයි. ප්‍රභා කරනයි කියලා නොවෙයි. පොඩ් කාලේ ළමයින්ට උගන්වන්නේ බොද්ධි නොවන පවුල්වල පවා මම අහල කියෙනවා සමහර විට සිත කරන්න එපා පව්. අද අපි නොකරන දේවල් හුඟක් කරන නිසා නොවෙයි නොකරන්නේ , අපේ හිතේ අඳිලා කියෙනවා පව් කියන අදහසක්. සිත කරන්න එපා පව්. අපි ඒක කරන්නෙ නැහැ. ඒක හින්දා ඒ සංස්කෘතික පැත්තෙන් අපට අගැයීමක් පුටුවන් වන්න සිත. අපි සංස්කෘතිය පැවිච්චි කරන්නත් සිත. දැන් අපිට මේ ලක්ෂණ පුද්ගලයෙකු තුළ ඇති කරන්න පුටුවන් නම්, අපට බලාපොරොත්තු විය හැකි සිහු අන්‍යෝන්‍යයේදී පරිසරය කෙරෙහි වගකීමකින් යුතුව හැසිරෙව්විය කියලා. ඒකයි අපිට පාසැලේදී කරන්න පුටුවන්. එහෙම නම් අපේ පාසැල් අධ්‍යාපනයේ වඩා සුවිශේෂ වූ අභිමතාර්ථය වශයෙන් අපට මෙන්න මේ දේ ඉටු කිරීමයි අවශ්‍යතාවය. මෙන්න මේ දේ කරන්න පුටුවන් වෙත විදියේ ඉගැන්වීමක් කිරීමයි අභිමතාර්ථය.

ඊලඟට අපි සලකා බලපු මේ අභිමතාර්ථ ඇත්තටම දැන් අපේ පාසැල්වල ඉටු වෙතවාද කියා. දැන් මම කතා කරන්නේ අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශයේ අධීක්ෂණ නිලධාරියෙකු වශයෙන් නොවෙයි. කරුණා කරලා ඒක මතක කියා ගන්න. මේ නිල පුද්‍රව යටතේ නොවෙයි මම කතා කරන්නේ. මම අද නිල පුද්‍රව ලැබුවේ දාල, යතුර දාල, යතුර වෙත කෙනෙකුට දිලයි ආවේ. නිල පුද්‍රව මෙතැනදී වළියට ඒමක් නැහැ. එහෙම කියා මම කියන වචන, මම බේරිලා සිබේ වැරද්ද කියනව කියලා හිතන්න එපා. අපේ වැරද්දක් කියෙනවා නම්, අපි සේරගෙම වැරද්දයි මම කියන්නේ. දැන් පාසැලේදී මේ දේ කරනවාද කියලා අපි මොහොතකට සලකා බලපු. පාසැල් විෂය මාලාවේ මෙවැන්නක් කිරීමට අවස්ථාවක් කියෙනවාද? මුලින්ම පාසැල් විෂය මාලාවේ සිබ කවුරුත් ඒක

දෙයක්, පාසැල් විෂය මාලාව ප්‍රාථමික මට්ටමේගත්තාම ප්‍රාථමික මට්ටමේ පරිසර අධ්‍යයනය කියල පුලු පිළියක් තියෙනවා. මේ පරිසර අධ්‍යයනය කියන විෂය විෂය විෂය විෂය තරල බැඳුණාම අපට සමහර දේවල් පරිසරයෙන් ඉගෙන ගන්න විදියේ විෂය මාලාවක් තියෙන්නේ. එය අර පරිසරයෙන් ඉගෙනීමේ අවස්ථාවයි. ඒ අවස්ථාවලදී මේ වගේ විෂයයන් වලින් සංකල්ප ගන්නක් සිටුවන් පරිසරයෙන් ඉගෙන ගන්නවා. අන්තර් ගිණුම් ප්‍රවේශයන් කියලා අපි අධ්‍යාපන විද්‍යාවේ දී මේ වගේ ප්‍රවේශයක් හඳුන්වනවා. නිවැරදි මට්ටමේදී මේ අධ්‍යාපන පරිසරය ගැන හිතලම යම් යම් කරුණු තෝරාගෙන ඒවා විද්‍යාව, සෞඛ්‍යය, සමාජ අධ්‍යයනය, භෞමික, ගණිතය, සෞන්දර්ය අධ්‍යාපනය වගේ විෂයයන්ට ඇතුළත් කරලා තියෙනවා. මෙතන ගනිම ගුරුවරු තැනැ. ඒක නිසා සිබ හිතන්නට පුටුවන් ගනිමයට කොතෙක්ද පරිසර අධ්‍යාපනයක් තියෙන්නේ කියා. ගනිමයට තියෙනවා නිමානය කිරීමේ කුලලතා. නිමානය හෙවත් (Estimate) කිරීමේ කුලලතා ගනිමය විෂයයේ තියෙනවා. අපි පරිසරය ගැන සංවේදී වන අවස්ථාවලදී පරිසරය ගැන කටයුතු කිරීමේදී නිමානය කිරීම ඇත්තවශයෙන්ම වැදගත් කුලලතාවයක්. ගනිමයක් නිමානය කිරීම, සංඛ්‍යාවක් නිමානය කිරීම ඒ වගේ කුලලතා පරිසරය ගැන අපි ප්‍රචිත වෙත කොට අපිට අවශ්‍ය දේවල්. එතකොට මේ විෂයන් තුළ පරිසරය අධ්‍යාපනයට අදාළ කරුණු තරමක් දුරට ඇතුළු වෙලා තියෙනවා. මේ දෙය බැඳුවොත් සිබට පෙනේවි කොතරම් දුරට ඇතුළත් වෙලා තියෙනවාද, කියල. පරිසරය පිළිබඳ විද්‍යාත්මක පදනම විද්‍යාව තුළින්, එය සමාජයට බලපාන සමාජයීය පදනම, සෞඛ්‍යයට බලපාන හැටි, පරිසර සෞන්දර්යය, වගේ දේවල් ඇතුළත් වෙලා තියෙනවා විෂය මාලාවට. තවද, විෂය කරුණු ගැන තමා කරනකොට මා හිතන්නේ පරිසරය ගැන ඉගැන්වීමේදී විෂය මාලාවේ දක්වලා තියෙන්නේ, සංකල්ප හා මූලධර්ම. ඒවාට ඇත්තවම විෂය ධර්ම තෝරාගත යුතුය. අද අපිට විශය මාලාව විෂයයට ප්‍රවේශව තෝරා ගත යුතුයි.

දක්වන්න බැහැ හෙට පරිසර අධ්‍යාපන වෙනස් වන නිසා. එනිසා ප්‍රවේශය විෂය කරුණු ලබාගත යුත්තේ එදිනෙදා රටේ පවතින, ලෝකයේ පවතින කරුණු අනුව ප්‍රවේශය වලින්, සභා වලින් මේ කරුණු ගැන කොයෙක් සාකච්ඡා තියෙනවා. ත්‍රිකුණාමලයේ ගල් අඟුරු බලාගාරයක් විවෘත කිරීම ගැන ප්‍රශ්නයක් පසුගිය කාලයේ මතු උනා. දැන් මීට අවුරුදු 05 කට පෙර, සෑදූ විෂය මාලාවේ සිය ගැන සඳහන් කරන්න කිසිම ඉඩකඩක් තිබුණේ නැහැ. අපි දන්නේ නැහැ එහෙම ප්‍රශ්නයක් මතුවෙන්න යන බව. ඉතින් ගල්අඟුරු බලාගාරයක් ගැන ප්‍රශ්නයක් ආවා. විද්‍යාව, රටේ බලය අවශ්‍යතාවන් ගැන තමා කරනකොට අදාළ වෙතවා. මේ විෂය වලට එවැනි තෝරාගැනුම් ප්‍රවේශයක් වලින්, විදේශීයයන් ලැබෙන අදහස් උපයෝගී කරගන්න වෙතවා. ඇත්තවම ඒවාට අදාළ කරුණු රැස් කර ගත යුත්තේ ගුරුවරයා සිසුන් සමග එකට එකතුවී පත්තියේදී මේවාගේ කරුණු එක්කායු කරලා සාකච්ඡා කරන මාර්ගයක් තියෙන්න සිතේ. පත්තියේදී විවෘතව දේවල් සාකච්ඡා කරන්න ගියහම ප්‍රශ්න ඇති වෙන්න පුටුවන්. අපි ඒ ප්‍රශ්න වලට ඒ විදියටම බයවෙලා බැහැ.

මට හිතෙන්නේ මෙන්න මේ දේවල් විෂය මාලාවක් තිබීම අවශ්‍ය වෙතවා. විෂය මාලාවේ අරමුණු පැහැදිලි වෙන්න සිත. ඒ අරමුණ ගැන තමයි මා තමා කලේ. මේ අරමුණු ලකුණට ප්‍රවේශය අරමුණු කොටුවයි. මොකද පරිසර අධ්‍යයනය වගේ විෂයයක් ගත්තොත් මුටු ලෝකයටම බලපානවා. අධ්‍යාපනය ගැන අර අපි කියපු දේවල් මුටු ලෝකයටම සාධාරණයයි මට හිතෙනවා. මොකද පරිසර ප්‍රශ්නය එක රටකට තනියෙන් විසඳන්න පුටුවන් ප්‍රශ්නයක් කොටුවයි. මුටු ලෝකයට එතතුටෙලා විසඳිය යුතු ප්‍රශ්නයක්. ඒකයි මේ වගේ තර්ජන සැසිවලට මුත් අපිට විශාල වශයෙන් මෙලකයේ

වෙනත් රටවලින්, වෙනත් සංවිධාන වලින් අධාර ලැබෙන්නේ. පක්ෂයේ ගුරුවරයාට, ශිෂ්‍යයාට පාසැලට පක්ෂයේ මේ ප්‍රශ්න විච්ඡින්න බැහැ. අර අධාරය කොටසට කියපු විදියට ප්‍රථ දෙපාර්ත-
 මේන්තුවට දැන් ලැහැස්තියි අධ්‍යාපනයට පිවිසෙන්න. NARESA ආයතනය, වෙනත් සංවිධාන,
 ප්‍රථ ලේකයට එක්කපු පොත්තයි යන්නේ. ඒක නිසා මේ පරිසර අධ්‍යාපන අරමුණුවල ජාත්‍යන්තරතා-
 වයන් තියෙනවා. ඒක හින්දා අපිට අරමුණු ගැන ඒතරම් අපහැදිලි පත්වයන් පවතින්නේ නැහැ.
 අදාල විෂය කරුණු සියලුම ඇතුළත් කොටුවත් ඇතුළත් කරගන්න ඉඩකඩ විෂය මාලාවේ තියෙනවා.
 ඊලඟට අරමුණු සාර්වත්‍ය වෙන්න නම් උචිත ඉගැන්වීම් ක්‍රමයේ උපයෝගී කරගන්න ඒයේ. මෙන්න මෙතැන
 දී අපි බලපු උචිත ඉගැන්වීම් ක්‍රම කොතරම් දුරට පාවිච්චි වෙනවාද කියන එක.

දැන් අපි අර කලින් කියපු අරමුණු හා අභිමතාර්ථ ඉටුවේද බලපු. අපි පක්ෂි කාමරයක් දිනා බලාගෙන
 හිටියොත් පරිසර විද්‍යාවට අදාල පාඨමක් යනකොට, මෙන්න මේ වගේ හැසිරීම් පන්තියේ ඇතුළේ
 දකින්නට පුළුවන් වෙන්න ඒක. ශිෂ්‍යයින් උනන්දුවෙන් වැඩ කරනවා සහභාගී වෙලා. ශිෂ්‍යයෝ කරුණු
 රැස් කරනවා ඇති. මේක අවශ්‍යයි දැනුවල බලා ගන්න. පරිසරයට අදාල කුසලතා ප්‍රශ්න කරනවා.
 අපිට පන්තියේ දකින්නට පුළුවන් වෙන්න ඒයේ. අඩුගානේ පිදුළු හෝද ගෙන යන කොට ඒක වලක්වා
 ගන්න පුළුවන් උපක්‍රම යොදවා ඒවායින් ප්‍රායෝගික කුසලතා වර්ධනය කරනවා. අතින් එක පරිසරය
 ගැන පාසැලේ ඉගෙන ගන්න ශිෂ්‍යයෝ ප්‍රථ සමාජයටම කියල දෙන්න ඒකෙ පරිසරය ගැන පසු
 කාලයක. අපි දියුණු කරනව එකකොට මේ ශිෂ්‍යයන්ගේ පරිසරය ගැන වෙනත් කෙනෙකුට හිතට තා
 වදින විදියට තතා කරන්න. පරිසරය ගැන තතා කිරීමේ කුසලතා අපි ප්‍රශ්න කරනවද?. තවත්
 අවශ්‍ය වන දෙයත් ප්‍රශ්න විච්ඡිමේ හැකියාව. පරිසරය ගැන ප්‍රශ්න පුද්ගල මට්ටමෙන් ඇති වෙන්න.
 හැම දෙනාටම ඒ ප්‍රශ්න විච්ඡින්න වෙන්න පුරවැසියන් වශයෙන්. ඒ ප්‍රශ්න විච්ඡිමේ හැකියාව,
 සහභාගීත්වයෙන් අතින් අයත් වන්න වැඩ කිරීම, අගැයීම(මෙතැන අගැයීම කිව්වෙ මං විභාග ගැන
 කොටෙයි. යම් යම් වැඩපිලිවලේ ඇගයීමට භාජනය කිරීම), තීරණ ගැනීම. ළමයි තීරණ ගන්නවාද?
 මේක හොඳයි. මේක නරකයි. කියන විදිගෙ තීරණ ළමයින් ගන්නවාද?. සාකච්ඡා කරල අතින් අයත්
 වන්න සාමූහිකව තීරණ ගන්නවාද?. සිත්ත සිය විදියේ උචිත ඉගැන්වීමේ ක්‍රම භාවිතා වෙතව නම්
 පන්තිවල මේ වගේ, පාසැලේ කටයුතු වලදී මෙන්න මේ වගේ වක්‍රයක් නිරීක්ෂණය කරන්න
 පුළුවන් වෙන්න ඒක. ඇත්ත වශයෙන්ම මම මේ වගේ ඒව දැකල තියෙනව. මම කියන්නෙ නැහැ
 හැම පන්තියෙම මේවා සිද්ධ වෙන්නෙ නැහැ කියල. හුඟක් පන්තිවල මේ සියලුම සිද්ධ වෙන්නෙ
 නැති බව නම් මං දන්නෙයි. ඇත්තටම බොහෝ පන්ති කාමරවල සිද්ධ වෙන දේ මෙයයි. "සවන්දීම"
 අහන වගෙම කොබල ලමයි හොඳට අහගෙන ඉන්නව, බලාගෙනත් ඉන්නව, සටහන් ලියනව.
 කොච්චර වේගයෙන් සටහන් ලියනවද කියනවනම් අතුරු අඳුරන්න බැරි විදියට සටහන් ලියනව. ප්‍රශ්නය-
 ක් ඇහුවොත් පිළිතුරු දෙනව. බොහෝ විට අහන ප්‍රශ්න විචාග ප්‍රශ්න කොටෙයි. එක උත්තරයක්
 තියෙන ප්‍රශ්න. හරි උත්තර 2 ක් තියෙන්න බැරි ප්‍රශ්න. ලියන කොටත් විභාග වලට වගෙම ඒ ළමයන්ගේ
 අදහසක් වගෙම ඉදිරිපත් කළොත් ඒක බොහෝ විට වැරදියි. හරි එක උත්තරයයි තියෙන්නේ. තව
 මෙන්න මේ වගේ පන්තියේ ඉගැනීම දකින්න ලැබෙනවා. මේකට ළමයින්ගෙ වචනයක් තියෙනවා "නිදා
 වැටෙන සැ" කියලා. මෙන්න මේවගේ වර්ග පන්තියේ දක්නට ලැබෙනවා. පන්තිවල ඉගැන්වීමේ
 ක්‍රමය වශයෙන් භාවිතා වන්නේ දේශන, කටලාච්ච, ප්‍රශ්නෝත්තර විභාග, වචනි ක්‍රමයක්. වචනි ක්‍රමය-
 කිසිදු මෙන්න මේ වගේ වර්ග පද්ධතියක් දක්නට ලැබෙන්නේ. මේ අනුව මට පෙනෙන විදියට
 උචිත ඉගැන්වීමේ ක්‍රම උපයෝගී කර ගැනීම හොඳින් සිද්ධ වෙතව කියල කියන්න බෑ අපේ රටේ.

අපේ ඉස්තෝලේ තාප්පෙ පිටපැත්තෙ පුටුවන් පිරිසිදුව තියා ගන්න. ඒක නිසා ආකල්ප ඝට්ටනයන් තියෙනවා සමාජය එක්ක. ඒක ඒ තියන්නේ ගුරුවරුන්ට, අපිට දොස් තියාගන්න තොට අපිත් බලන්න ඒක සම්පූර්ණ ප්‍රශ්නය දිනා. ඒ උනාට අපට වගකීමක් තියෙනවා පොදු ඇතුළු වගේ පැසලෙන් පිටතත් තවද හරි වෙනස් කරන්න. අපි ඒ වගකීම හාර ගන්න ඒක. ඒක හින්දා අපි දැන් තුසලතා හා ටේ විශේෂයෙන්ම ආකල්ප වඩවන ඉගැන්වීමේ ක්‍රම දෙස ක්‍රම ක්‍රමයෙන් යොමු වෙන්න ඒක. එතැනදී එක විදියක් තමයි ආකල්ප වර්ධනයේදී විෂය කරුණු වෙත තොට ඊට අදාළ ප්‍රශ්න වෙත අපි ශිෂ්‍යයා යොමු කිරීම. අපි බොහෝ විට පන්තියේදී කරන්නේ විෂය කරුණු ඉදිරිපත් කිරීම, පරිසර පද්ධතිය තියලා පරිසර පද්ධතිය ගැන අර්ථ විග්‍රහයක් දක්වල, පරිසර පද්ධතිය ඒක තොටත් ගැන. ඊ. ලඟට අපි තියනව ටේවා අතර අන්තර් ක්‍රියාවක් තියෙනවා තියල. අපිට පුටුවන් ඒක අතින් අතට ප්‍රශ්නයක් ගැටුවත් හැටියට ඉදිරිපත් කරන්න. ඒ ගැටුව සලකා බැලීමේදී විෂය කරුණු ඉස්මතු වන විදියට, ප්‍රශ්නවලින් විෂය කරුණු වලට මුල් ස්ථානය තොදී අපේ ඉගැන්වීම සකස් කරගන්න පුටුවන්. කරුණු කියවීම වෙනුවට කරුණු සොයා ගැනීමට අපි සිසුන් යොමු කර තනි තනිවත් සාමූහිකවත් අවවාද දීම වෙනුවට තීරණ ගැනීමට සිසුන් යොමු කළ යුතුයි. ටේක ගොනු කෑ තියල තියනව වෙනුවට ශිෂ්‍යයා තීරණය කරනව ඒක ගොනු කෑ තියල. අපේ ඉගැන්වීම ටේ අතට යොමු වුනොත් එවැනි දේවලට යොමු වෙන්න සාමාන්‍ය දේශන වලට අමතරව පැවරුම්, සාකච්චා, ව්‍යාපෘති, විවාද, හුළුකා රඟන යෙදිය හැක. අපි ශිෂ්‍යයෝ යොදනවානම් එක්තරා අවස්ථා වලට උදා: වශයෙන් සිබ පරිසර අධීක්ෂණය නියෝජනය කරන නිලධාරියා, ඒ වගේ එක එක අයට ප්‍රශ්නයක් දීලා ඒක තීරණය කරවන්න තියන්න පුටුවන්. ඒ වගේම පරිසරයට හානි පමුණුවන පුද්ගලයාගේ ශුචිකාම රඟනය කරන්න දෙන්නත් ඒක. සිබ ලී ප්‍රදාලි කෙනෙත්. සිබට ඉන්නවා දුවල 4 දෙනෙත්. සිවුන්ට දැවැදි සෙවිය යුතුයි. සාමාන්‍ය විදියට තපා ගන්න හස් නැහැ. අහල කැලෑවක් තියෙනවා රජයට අයිති. දැන් සිබ ලොකද කරන්නෙ. අන්න ඒ වගේ තීරණ ගන්න සිසුන්ට අවස්ථා දෙනව නම්, තැත්නම් ටේ ගැන හිතන්න අවස්ථාවක් ලැබෙන්නේ නැහැ. වෙන්නේ සිසුන්ට පසුව ටේ වගේ අවස්ථාවක් ලැබෙන පලවැනි අවස්ථාව තමයි දුවලා 4 ක් ඉන්න ලීප්‍රදාලි කෙනෙත් වුනහම. එවිට ඉතින් කරන්න දෙයක් නැහැ කැලෑව කපනව මිසක්. ඊට ජ්‍යෙෂ්ඨලා අපි ටේ වගේ තත්ව වලට සිසුන් සංවේදී කරන්න නම් ටේවාට මුහුණ දෙන්න පුටුවන් වෙනවා. අතින් එක අන්තීම වශයෙන් ප්‍රචාරක ව්‍යාපාර, සංරක්ෂණය සඳහා පා තගන්නෝ වගේ සංවිධානයක් ඇති කරලා එවැනි සංවිධානයක කටයුතු කරන තොට ආකල්ප ඉබේම ඇති වෙනවා. එවැනි සංවිධාන වලට බැඳීම එවැනි සංවිධාන ඇති කර ගැනීම, අන්න එවැනි ඒවා තමයි මම ටේ ප්‍රචාරක ව්‍යාපාර කිව්වෙ. හැබැයි ප්‍රචාරක ව්‍යාපාර කරන තොටත් ටිකක් පරිස්සම් වෙන්න ඒක. සිබ හිතන්න සිබ සංවිධානයත් පවත් ගත්තා. ඒ සංවිධානයට පොදුලේ පුටු ලමයි දැන් හවුල් වෙනවා. ලමයාට පරිසර

සංරක්ෂණය ගැන වෙනත් ආකල්ප ඇති කරන්න පුටුවන් මුලදීම. පරිසර සංරක්ෂණය ගැන බෙර ගහල පහත් පත්තු කරලා ^{කරන} පළිපෙරියක් හැටියට සිසුට පරිසර සංරක්ෂණය ගැන ආකල්ප ඇති වෙන්න පුටුවන්. ඒක නිසා සිය ව්‍යාපාර වාගේ ඒවා එක්තරා පරිස්සම්කින් යුතුව කළ යුතු දේවල්. තියලා මා කියුවේ. ජිනිසි.

**PARTICIPANTS AT THE
WORKSHOP ON PROBLEMS AND CONSTRAINTS TO CONSERVATION EDUCATION AT
SCHOOL LEVEL**

1st December 1989

TEACHERS

District - Kalutara

1. Mrs G. Samarasinghe, Bellana Maha Vidyalaya
2. Mr D.H. Premadasa, Wewita Maithri Maha Vidyalaya
3. Mrs. J.K.A. Gunawathie, Wewita Maithri Maha Vidyalaya
4. Mrs Tileka Somathilake, St. John's Girls' School
5. Miss C. Gunawardena, St. John's Girls' School

District - Gampaha

6. Mr P.M.W. Wijesinghe, Siyane Maha Vidyalaya
7. Mr K.A.B.W. Kodikara, Siyane Maha Vidyalaya
8. Mr D. Kandemulla, Pasyala Maha Vidyalaya
9. Mr U. Gamlath, Pasyala Maha Vidyalaya
10. Mr W. Sirimanne, Bandaranayake Madya Maha Vidyalaya
11. Mr L. Rupasinghe, Bandaranayake Madya Maha Vidyalaya
12. Mrs R.P.K. Weerasinghe, Rathnawali Balika Maha Vidyalaya
13. Mrs D.P. Edirisuriya, Ratnawali Balika Maha Vidyalaya
14. Mr L.S. Balasuriya, Japalawatte Maha Vidyalaya

District - Colombo

15. Mr W.D. Boteju, Maharagama Madya Maha Vidyalaya
16. Mrs M. Jayaweera, Maharagama Madya Maha Vidyalaya
17. Mrs M.K. Leelawathie, Siri Piyarathana Parshada Mulastha Vidyalaya
18. Mrs K.D. Gunawathie, Siri Piyarathana Parshada Mulastha Vidyalaya
19. Mr T.H. Waththegama, Nalanda College
20. Mrs D.A.D.G.C. Dissanayake, Boralessgamuwa Maha Vidyalaya
21. Mr M. Samrasena, Boralessgamuwa Maha Vidyalaya
22. Mrs A.D. Karuna Perera, Ananda College
23. Mrs I.P. Alahakoone, Ananda College
24. Mrs P.A.Y. Wanasekera, Museaus College
25. Mrs S.P. Gunatilake, Museaus College
26. Mrs R.A.A. Mallika, St. John Bosko Maha Vidyalaya
27. Mrs S.M.D.M.H. Senarath, St. John Bosko Maha Vidyalaya

District - Colombo continued

28. Mr W.D. Kaerthiratne, Thurston College
29. Mrs K.N. Perera, Sirimavo Bandaranayake Balika Vidyalaya
30. Mr J.G. Amarajeewa, Piliyandala Madya Maha Vidyalaya
31. Mrs K.D. Pushpa Ranjini, Piliyandala Madya Maha Vidyalaya

TEACHERS IN FIELD CENTRES

32. Mr T.B. Egodawela, Science Aid Centre, Haliela
33. Mr N.J. Liyanage, Science Aid Centre, Peradeniya
34. Mr S. Jayasundera Bandara, Field Centre, Sinharaja
35. Mr N.A. Gunawardena, Field Centre, Ruhuna
36. Mr U.G. Wijeratne, Field Centre, Sri Pada
37. Mr H.T.C.P. Jayaratne, Field Centre, Seethawaka

INVITEES

38. Mr D.B. Sumithraarachchi, Member, Technical Committee on Conservation of Genetic Resources NARESA
39. Mr A. Nonis, Reporter, Sunday Observer
40. Dr (Miss) Ryhana Raheem, March for Conservation
41. Dr (Miss) Jayantha de Silva, Open University
42. Dr (Mrs) V. Wickremaratne, Open University
43. Dr (Mrs) R. Wijeratne, Open University
44. Mr M. Baldwin, USAID
45. Mr M. Jansen, USAID
46. Miss I. Fjoertoft, NORAD
47. Miss Neela de Zoysa, March for Conservation
48. Mr H. Kularatne
49. Mr George Ivan Rexi, Sri Lanka Broadcasting Corporation

RESOURCE PERSONS/GROUP LEADERS

50. Dr S.W. Kotagama, Director, Department of Wild Life Conservation
51. Dr R.P. Subasinghe, Co-ordinator, March for Conservation
52. Mr J.P. Herath, Director/Science & Maths, National Institute of Education
53. Mr A.D. Fernando, Chief Project Officer (Science), National Institute of Education
54. Mr G.H. Gauthamadasa, National Institute of Education
55. Dr (Miss) Thusitha Peiris, Open University
56. Mrs Shanaz Preena, Open University
57. Mrs Amoda Ratnayake, March for Conservation

NARESA STAFF

58. Mr L.C.A. de S. Wijesinghe, Additional Director General and Chairman, Technical Committee on Conservation of Genetic Resources
59. Miss J.D.S. Dela, Scientific Officer and Secretary, Technical Committee on Conservation of Genetic Resources